



laiškaĩ lietuviams

VASARIS/FEBRUARY
2000



LAISV\$ IR MES	37	Algis Paliokas SJ
NUO ATEIST\$ SPALIUK\$	41	Paulina B. ir kun. dr. Kęstutis Trimakas
AUKOJIMASIS VARDAN DRAUGYST\$	45	Antanas Marčiulaitis
PASAULIO TVARKA	48	Ignas Naujokas
KAIP PRARANDAMA IR ATRANDAMA TAUTYB\$	51	N. Vilkytė-Augustinavičienė
LOUIS PASTEUR	54	Juozas Vaišnys SJ
TURTINIAI SANTYKIAI	57	Antanas Marčiulaitis
GYVAT\$ PO ERELIO SPARNU	60	Juozas Vaišnys S J
KNYGOS	62	Red.
NEPIKTNAUDŽIAUKIME BRŪKŠNELIAIS	64	Jonas Šukys
T\$VYN\$JE	66	Laima Krivickienė
\$YPSULIAI	70	Red.
TRUMPAI	71	Juoz. M.

Šį numerį puošia nuotraukos laisvės ir nepriklausomybės temomis.

Viršelio piešinys ir skyrių vinjetės- Rasos Sutkutės.

Lietuviškas raidynas-Jono Bogutos.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (LETTERS TO LITHUANIANS) (USPS 301-540) is published monthly except bimonthly July/August, for \$20.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Periodicals postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to Laiškai Lietuviams, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*



2000 / VASARIS - FEBRUARY / VOL. LI, NO. 2

LAISVĖ IR MES

Algis Paliokas SJ

Kartais Ameriką neteisingai vadina nusikaltėlių šaliimi. Atseit, atradus Ameriką, į ją pradėjo plaukti ne tik nuotykių ir turtų ieškotojai, bet ir savo šalyse prasikaltusieji, norėdami išvengti bausmės. Galbūt daugiau Amerika priglaudė europiečių, priverstų palikti tėvynę dėl religinių persekiojimų. Klasikiniu pavyzdžiu yra savo katalikišku nusistatymu tvirta airių tauta, kelis šimtmečius atlaikiusi anglikonizmo spaudimą. Dalis airių pasirinko tikėjimo laisvę užtikrinančią Ameriką. Ši valstybė tapo didi žmonėms, kuriems meilė Dievui buvo aukščiau meilės tėvynei. Amerikoje iki vėlyvo pokario klestėję krikščionybė bei kiti tikėjimai. Bedievybė neturėjo paklausos. Dar iki šiol ant JAV popierinių pinigų yra šūkis: "In God we trust". Minėti žmonės bei jų atžalos statė ir kūrė šią supervalstybę, kuriai lygios nėra pasaulyje.



Laisvės statula Kaune. 1989 metų Vasario Šešioliktą dieną sugrąžinta į Laisvės paminklo viršūnę.

Juozo Zikaro skulptūra.

1917 m. buvo pradėta kurti kita supervalstybė tiktai visai ant kitų - bedieviškų pagrindų. Mes esame jos neatstatomo griuvimo liudininkai. Žemės turtais bei mažai tekainuojančia darbo jėga Sovietų Sąjunga buvo turtingesnė už JAV. Neoficialias lenktynes visam laikui laimėjo JAV. Aišku: kur Dievas, ten pergalė.

Prieš akis užtenkamai aiškūs argumentai. Nereikia tikėti kokiais nors įrodinėjimais, tereikia matyti. Ne viena bedieviška ideologija nuėjo į istorijos sąvartyną. Rodos, ir kvailam turėtų būti aišku. Tuo tarpu Lietuvoje yra žmonių, keikiančių laisvę. Deja, deja, keikdami savo laisvąją Tėvynę ir tikėjimo laisvę, jie praeikia save, savo gerovę ir ateitį.

Gerovė - laisvė, dvasingumas

Negalime tvirtinti, jog laisvę patys išsikvojome, kad buvome jos verti. Laisvė mums yra Dievo dovana. Gerovė, kurios taip visi troško, nėra tiesiogiai surišta su laisve. Laisvė dovanota ne tam, kad milijonieriais taptume, bet kad homo sovieticus, tiek metų tapatintas su žmogbeždžionėmis, sugrįžtų prie savo Kūrėjo ir vėl atstatytų savo panašumą į Jį. Nėra lengvas laisvinimasis iš kūniškumo ir žemiškumo nelaisvės, nėra patraukli pradžioje ir laisvės dovanota dvasingumo galimybė. Kuriam tikslui Dievas davė laisvę? Ar tam, kad atstatytų pažeistą kiekvienos žmogiškos prigimties asmens teisę į laisvę? Tai svarbu, bet nėra svarbiausia. Už viską svarbiau žmogaus ateitis: ne tiek žemiškoji, kiek amžinoji. Dvasinės laisvės dovana leidžia pažinti žmogui savo gyvenimo tikslą bei prasmę, suartėti su Dievu, gauti dvasinę jėgą augimui, brendimui, tobulėjimui, o tuo pačiu, kartu su dvasine gerove, sukurti ir materialinę gerovę.

Laisvė yra daugelio laisvai kintančiųjų dydžių funkcija (pasekmė). Į kintamuosius dydžius įeina visi tautos dvasingumo ar bedvasiškumo parametrai. Pasekmės ir jų priežastys susietos geležine priklausomybe.

Kristaus laikais izraelitai pirmieji išgirdo apie galimybę išsilaisvinti iš blogio. Bet jie nežmoniškai troško vien politinės, t.y. išorinės laisvės. Jie nesuprato Gerosios Naujienos apie Dievo vaikų laisvę. Ši vidinė laisvė gaunama tampant Dievo vaiku, t.y. išsilaisvinant iš bet kokio blogio ir siekiant artumo su Dievu. Tuomet išorinė (politinė) laisvė ateina kaip būtina pasekmė. Mūsų matomasis žemiškasis gyvenimas yra žmogaus vidinio gyvenimo atspindys bei pasekmė.

Nesiekdami vidinės laisvės, izraelitai tiesiog antžmogiškomis pastangomis siekė politinės laisvės, susikaudami su didžiąja Romos imperija. Jie bandė pasiekti išorėje, ko neturėjo viduje. Kokios pasekmės? Sutriuškinimas ir išvaymas iš tėvynės bei išsklaidymas po pasaulį. Išorinė laisvė yra tautos dvasingumo pasekmė, nelaisvė - bedvasingumo.

Lietuva elgiasi panašiai. Visos jėgos telkiamos išorinio gyvenimo tvarkymui ir nesirūpinama tautos dvasingumu. Netgi priešingai: dvasingieji žmonės ir institucijos kartas nuo karto užpuldinėjami, iš mokyklų bandoma pašalinti tikybą, purvasklaida griaua tautos dorą. Taip blogis silpnina dvasingumą ir veda į nuodėmės nelaisvę. Tuomet tik vienas žingsnis iki išorinės nelaisvės.

Senasis Testamentas daugkartiniais pavyzdžiais rodo, jog tautos laisvė, gerovė ir tvarka bei harmonija tautos gyvenime priklauso nuo tautos tikėjimo ir moralės laipsnio. Juo šis laipsnis mažesnis, tuo daugiau tautoje atsiranda socialinės nelygybės reiškinių, išnaudojimo, neteisybės, skurdo, nusikaltimų ir kitokios betvarkės. Jeigu tauta krenta dar žemiau ir pradeda garbinti stabus (materiją, malonumus) tuomet išnyksta tikrasis tikėjimas bei dora. Savo noru tautai patekus į blogio vergiją, netrukus ją ištinka pasekmė: išorinė nelaisvė. Pranašas Izaijas rašo: "Viešpats sako: 'Eikite šen, drauge pasvarstykite: esate paraudę nuo nuodėmių, aš jus išbaltinsiu kaip sniegą. Nors jūsų nuodėmės ir yra raudonos it kraujas, jos gali tapti baltos

kaip vilna. Jeigu jūs dėsitės į širdį ir paklusite, valgsite krašto gėrybes, bet jeigu atsisakote paklusti, sudoros jus kalavijas” (Iz 1,18-20). Kaip čia viskas aišku: Dievas atleidžia atsi-verčiantiems ir paklustantiems Dekalogui ir juos aprūpina krašto gėrybėmis. Priešingu atveju laukia bausmė.

Laisvė ir blogis

Laisvė yra gėris. Laisvė atitinka didžiausią Dievo dovaną - valios laisvę. Išorinė laisvė padeda žmogui produktyviau ir pilniau panaudo-ti minėtą Dievo dovaną.

Kiekvienam gėriui, kiekvienam Dievo do-vanų realizavimui priešinasi ir kenkia blogio jėgos, kurias vadiname velniu, šėtonu ir pan. Mūsų laikų pažangieji, modernistai ir katalikų tikėjimo “tobulintojai” nieko nebekalba apie šią neapykanta degančią blogio jėgą. Ji skverbiasi visur: ir į žmogaus vidų, ir į ekonominį, ūkinį ir politinį tautos bei visos žemės gyvenimą. Kar-tais blogis turi teisę užmesti ant tautos savo juo-dąją, skandinančią, bauginančią, kankinančią mantiją. Kuo blogiui tarnaujančių ar bent pri-tariančių daugiau, tuo ši skraistė tampa labiau nuodijanti žmonių gyvenimą, labiau slegianti, labiau viltį atimanti... Jeigu tautoje yra tik vie-nas kitas procentas blogų žmonių, tuomet tas blogis yra lyg uždarytas juose pačiuose. Aplin-ka jį smerkia, nuo jo nusigręžia. Jei jo daugiau, tada jis jau turi galią paveikti artimiausią aplin-ką. Kai jo daug, tuomet jis turi teisę užlieti visą tautą ir savo nuodingais garais nuodyti gerųjų, Dievui ištikimų žmonių gyvenimą. Dvasinis žmonių užnuodijimas realizuojasi išorėje įvai-riausiais sunkumais materialinėje, moralinėje ir dvasinėje srityje.

Šitaip galvojant, yra neteisinga už blogį vi-

sada ir visur kaltinti vien žmones. Žmoniją tei-sia ir valdo šventas Dievo teisingumas, ir jokie niekdariai negali šiam teisingumui nusikalsti. Rojaus žaltys nebuvo blogio iniciatorius, o tik priemonė piktajai dvasiai regimai pasirodyti ir savo velniškus kėslus realizuoti. Kiek daug turime valdžios žmonių, kuriuos smerkiame ir laikome atsakingais už vienokį ar kitokį blogį Lietuvoje. Jei galima kaltinti žaltį dėl pirmųjų tėvų nuodėmės, tai tik tada galima kaltinti ir žmones, tapusius blogio įrankiais. Bet taip nėra. Gėrio ar blogio jėgų persvarą lemiamė mes. Taip, mes visi, sudarantieji lietuvių tautą. Jeigu tapome verti blogio jėgų siautėjimo, tai kaltin-kime ne įrankius, o save pačius. Mums reikia peržvelgti giliausius sąžinės kodus ir pasitaisyti iš kiekvienam būdingų ydų ir klaidų.

Lietuvai nereikėjo vesti ilgų, sunkių kovų siekiant laisvės, nes ji buvo dovanota. Ji dova-nota sąlyginai ir laikinai. Jei dabar tauta neatsi-vers ir į Dievą neatsigręš, tai Lietuva palaips-niui pateks į kitų jėgų nelaisvę.

Vienintelė tikra nelaimė - tai nuodėmės nelaimė. Tai matome dabartinėje Lietuvoje. Mums atrodo, jog ten šiuo metu materialinė gerovė ir net didžiuliai turtai kažkokiu būdu atitenka vienaip ar kitaip susirišusiems su blo-gio jėgomis. Atrodytų, jog blogis triumfuoja.

Tačiau yra jėga, stipresnė už visas pragaro jėgas. Tik ar mes ją auginame iki tiek, kad ji įveiktų blogio jėgas? Ši jėga, milžiniška jėga glūdi mumyse pačiuose. Mes nieko nepakei-sime Lietuvoje, kol nepakeisime savęs. Keisda-mi, tobulindami save, mes keičiame aplinką. Tegu tik auga ir skaičius didėja šių mažųjų gėrio jėgų. Jos vis jungsis, stiprės ir ilgainiui pakeis visą tautos veidą.



NUO ATEISTĖS SPALIUKĖS

IKI

TEOLOGIJOS STUDENTĖS

Paulina B. ir kun. dr. Kęstutis Trimakas

Paulina (slapyvardis) sakosi tvirtai įsitikinusi, kad “Dievas pašaukė” ją studijuoti teologiją. Lankiusi religijos psichologijos kursą, ji prisipažino nustebusi, kad jos “tikėjimo raida sutapo su per paskaitas aptartomis tikėjimo stadijomis”. Jos penkių puslapių aprašymą sutrumpinus ir suskirsčius į laikotarpius, lydėsiu juos pastabomis.

Kęstutis Trimakas

Vaikystė

Neatsimenu, kada atradau Dievą. Tačiau, iš kitos pusės, nebuvo ir taip, kad visuomet jį tikėčiau... Manau, įtakos turėjo tai, jog, kol lankiau pradinės klases, auklėjimas dar buvo ateistinis. Labai aiškiai atsimenu, kaip močiutė išvesdavo mane iš kantrybės su savo pasakom (kaip tada man atrodė) apie Dievą, apie pragarą kaip tamsų rūšį be langelių ir panašiai. Be to, ji nuolat mane sudraudavo, kai kuo nors nusistebėjusi sušukdavau tą daugelio žmonių taip dažnai minimą “žodį” “Jėzus”. Močiutė sakydavo, kad Dievo vardo negalima be reikalo tarti. Deja, tada dar nesupratau, nei kas tas Jėzus, nei kas tas Dievas. Todėl labai apsidžiaugiau, kai mano galvelėje gimė “puiki” mintis, kaip apsiginti nuo tos atsibodusios močiutės “evangelizacijos”. Iš kažkur ištraukiau argumentą, kurį jai vis prikišdavau: “Aš - spaliuke, o spaliukai Dievo netiki! Štai tau, kad nori, močiute!” Buvau tad toks mažas, bet labai kandus ir besipriešinantis viskam kamuoliukas. Ne, ir viskas!

Paulinos mama buvo sentikė. Tėvas apie religiją nekalbėjo. Tik močiutė bandė. Bet jos,

nors geranoriški, bet kieti ir moralizuojantys bandymai buvo kiek nepatrauklūs, tiek nesėkmingi. Ji pralaimėjo prieš ateistinės mokyklos auklėjimo sistemą. Paulina “prisiėmė” netikėjimą ne dėl jo turinio, kurio dar nesuprato, bet kad apsigintų nuo močiutės. Nei nesuvokdama, ji žengė pirmą žingsnį, kad pritaptų prie tos sistemos savo pačios naudai. Visa laimė, kad Paulina buvo smalsi, o vėliau - prasmingai besidomaujanti.

Tačiau atsitiko vienas dalykas, kuris priverstė mane, apgautą vaiką, liautis apgaudinėti pačią save. Metais vyresnė mano pusseserė Alytė ėmė ruoštis kažkokiai “pirmajai komuniškai”. Ji tada buvo labai gera mano draugė. Vis norėdavau su ja nuvažiuoti į tas paslaptingas pamokėles. Deja, nepavyko... Tačiau tą didžiąją mano pusseserės šventę ir mane į bažnyčią nusivežė. Tai mano anksčiausias prisiminimas iš Viešpaties namų. Nors kunigas ir nuobodžiai kalbėjo pasilipėjęs taip aukštai, tačiau aš varnų negaudžiau: vis stengiausi suprasti, ką tie žmonės ten daro, atsiklaupę prie tokių gražių groteskių..., ir kunigas, tas keistuolis, vis beldžia ir

beldžia... Viskas buvo įdomu ir nauja. Staiga močiutė su Alyte pakilo ir, paprašiusi mane palaukti, nuėjo šventovės priekin, o sugrįžo (kaip man parodė Alytė) gavusios po mažytį paplotėlį tiesiai į burną. Gaila, bet niekas taip ir nesugebėjo man tinkamai paaiškinti, KAS TAI?! Mano dešimtoji gyvenimo vasara taip ir baigėsi, palikdama visą šūsnį neatsakytų klausimų, kurie vis neramino mane.

Šis laikotarpis sutapo su Lietuvos nepriklausomybės atgavimu.

Ateistinės ideologijos žlugimas turėjo įtakos ir mokykloms, žinoma. Tai buvo apie 1990-uosius metus. Kaip tik tada mano močiutė pabandė dar kartą pakalbėti apie Viešpatį. Nebesipriešinau. Gavau dovanų mažytį katekizmą ir ėmiau mokytis su dideliu užsidegimu ir susidomėjimu. Atsimenu vieną reikšmingą įvykį iš tų “mokslo” dienų. Labai juokinga pasirodė tai, kad Dievo Sūnus katekizme buvo pavadintas Avinėliu. Tėtis mane sudraudė ir pasakė, jog juoktis negalima. O kodėl, nepamokė... Tokių sudraudimų buvo net keletas, tačiau paaiškinimai vis atrodė per menki ir nepakankami (jei jų iš viso buvo). Manau, kad dėl to mano vėlesnis tikėjimas ir buvo daugiau stengimasis nesuklysti.

Ėmiau dažniau lankytis bažnyčioje dar prieš tikėjimo pradžiamoksliui patenkant man į rankas. Kartą (greičiausiai smalsumo vedama), nežinodama, kad negalima, nuėjau Šv. Komunijos... be pirmosios Išpažinties. Pakeliui link Viešpaties stalo mane (gana grubiai) viena moteriškė “pamokė”, kad reikia persižengnoti. Grįžusi namo, pasigyriau mamai (ji yra sentikė) savo naujiena. Žinoma, vėliau man močiutė pareiškė, kad ir vėl blogai padariau... Niekaip negalėjau suprasti, kodėl aš vis “neįtaikiau”.

Per pirmąją Išpažintį (kai man turėjo sukakti 12 metų) šalia kitų nusikaltimų pasakiau, kad priėjau šv. Komunijos be pirmosios išpažinties. Ir vėl istorija pasikartojo: aš ir vėl “nepa-

taikiau”. Kunigas pasakė, jog tai ne nuodėmė, kad gerasis Kristus tik sustiprinęs mane, mažą (?) vaiką. “Gerasis”... “Kristus”... “sustiprinuo”. .. Tai buvo tokia didelė paguoda ir džiaugsmas man. Ačiū Dievui, kad tas kunigėlis kalbėjo taip.

Jaunystės pirmoji dalis

Mokykloje prasidėjo tikybos pamokos, tačiau tai nebuvo, ko aš ieškojau. Pirma, man nepatiko, kad kunigas pamoką veda iš karto visai salei vaikų (matyt, troškau išskirtinio dėmesio sau). Antra, tos pamokos buvo per retos. Būtent šiuo laikotarpiu aš “primiršau” savo tikėjimą. Jis neturėjo tvirto pagrindo, todėl, susidūręs su grupiniu netikėjimu, prigeso net 3-4 metams ir pabudo nebe kaip vaiko, o jau tvirtesnis ir brendo vis spartesniais tempais. Tie 3-4 metai buvo vieni iš tamsiausių mano gyvenime.

Kai manęs paklausdavo, ar norėčiau grįžti į vaikystę, atsakydavau teigiamai, tik pridurdavai, jog jokių būdu nenorėčiau iš naujo tapti 13-16 metų paaugle. Nerasdama Dievo, paauglystėje griebiausi kitų dalykų, kitų užsiėmimų (...) Šiam laikotarpiui besibaigiant, susapnavau vieną prasmingą sapną. Sapnavau, kad išgirdau skambutį į duris ir nuskubėjau atidaryti. Tai, ką išvydau kitoje slenksčio pusėje, mane mirtinai išgąsdino: ten stovėjau pati aš, tik tokia, kokia buvau maždaug 13-os metų. Ne išvaizda išgąsdino, o to apgailėtino mažo žmogaus kenčiančios dvasios permatymas kiaurai. Aš savęs, atėjusios iš praeities, neįsileidau ir negailėstingai užtrenkiau duris prieš nosį. Kai ryte pabudau, tas nemalonus išgąsčio jausmas buvo išlikęs.

Dabar, kai nuo to sapno praėjo jau 4 metai, aš pabandžiau išvelgti jame prasmę. Šitas durų užtrenkimas galėjo reikšti atsisakymą savo paviršutiniško ir dėl to tokio sunkaus gyvenimo, nes būtent kažkur nuo to laiko įgijau greitesnį pagreitį, judėdama link Viešpaties pažinimo.

Paulina suminėjo ne vieną lemiantį “veiksni”, bet keletą įvykių, kurie jai padėjo

jaunystėje “vėl ieškoti Dievo”. Tai buvo 1) tėvą susituokimas bažnyčioje ir 2) susidūrimai su mirtimi. Ir vienu, ir kitu atveju mamos ašaros jai parodė tų įvykių rimtį ir svarbą.

Kai man sukako 14 metų, mano tėvai pagaliau susituokė bažnyčioje. Prieš tą šventę kartą užtikau savo mamą labai verkiančią. Ji man bandė paaiškinti, kas atsitiko. Supratau tik tiek, kad ji gailėjosi pradėjusi šeimos gyvenimą be Dievo palaimos. Pamaniau sau: “Tai tikriausiai svarbu, jie mama šitaip sielojasi”.

Močiutė buvo mirusi dar Paulinos vaikystėje, ir tėvai nesivedė jos į laidotuves Seneliai mirė vėliau: vienas — jai esant keturiolikos, antras — jau esant šešiolikos metų. Mama “labai verkė. Mano vaikiškon širdin tai įsirėžė giliai. Tikriausiai dėl mamos tokios skaudžios reakcijos į tėvų mirtį, pastaroji man dar labai ilgai atrodė kaip koks šiurpus dalykas. (...) rašau apie mirties išgyvenimus, kadangi jie buvo tie lemtingi Dievo sukrėtimai man, kad pagaliau pabūsciau iš miego. Ir pabudau...”

Dvasiškai stiprinanti draugystė

Apie tą laiką prasidėjo Paulinai svarbi draugystė. Joje Paulina gavo to, ko negavo nei iš tėvų, nei iš tikybos pamokų mokykloje, nei iš bažnyčios. Ji su drauge galėjo artimai, intymiai ir asmeniškai išsikalbėti rūpimais religijos klausimais. Per tą dvasinį ryšį Paulina ir Rita viena kitai labai daug padovanojo.

Kita svarbi mano gyvenimo dalis: mano tapatybės formavimosi pradžia, susiradus gerą draugę vardu Rita. Tai būtų antroji priežastis, paskatinus aktyviau ieškoti Dievo. Rita buvo mano klasiokė, tačiau tvirtesnio, nors ir kiek tradicinio tikėjimo (jį užaugo gausioje krikščioniškoje šeimoje)! Ji tapo savotišku idealu man. Rita buvo pirmasis žmogus, kuriam atskleidžiau savo dvasią. Pastebėjau, kad per pokalbius su ja aš lyg praturtėdavau. Prieš akis atsivėrė visai kitoks pasaulis. Rita įvertino mano dvasines vertybes (kurių aš tariausi visai neturinti), paskatino pažinti ir Dievo pagalba tobulinti save.

Tikėjimą atšaldžiusi kelionė

Po pusantrų metų tokios draugystės aš gavau pasiūlymą metus praleisti užsienyje. Ap-sispręsti nebuvo lengva, tačiau sutikau ir, atšventusi savo 17 metų gimtadienį, išvykau. Tai buvo pirmas atsiskyrimas nuo šeimos, namų ir net tautos. Ši kelionė išmokė mane savaran-kiškumo, ėmiau lengviau bendrauti, išsiugdžiau pasitikėjimą savimi. Be to, mano žvilgsnis į pasaulį prasiplėtė, nes apkeliavau beveik visą Europą. Daug ko pasimokiau.

Tačiau buvo ir viena didelė neigiama patirtis: aš vos nepraradau Dievo.

Vėliau studijavau savo dienoraštį ir bandžiau padaryti išvadas, kodėl taip atsitiko. Viena iš priežasčių buvo ta, jog prieš išvykdamą dar ne-turėjau stipraus asmeninio ryšio su Viešpačiu. Todėl milžinišką įtaką padarė aplinka. Toje ša-lyje žmonės kalbėjo man visiškai nesuprantama kalba, todėl per šv. Mišias galėjau tik bandyti atspėti, kas vyksta (tas truko 4 mėnesius, kol neišmokau tos svetimos kalbos).

Kadangi nebuvo asmeninio ryšio su Dievu (vidus) ir aplinka (išorė) jau nieko nebegalėjo man duoti, aš pasimečiau, atšalau tikėjimui. Labai troškau sugrįžti namo, kol tas dalykas ne-sibaigė tragiškai. Eidavau šv. Komunijos, nors Išpažinties sakramentas nebuvo taip lengvai prieinamas man, svetimkalbei. Šv. Komunija mane stiprino iki pat sugrįžimo namo.

Rita sunkiomis dienomis guosdavo mane laiškais, tačiau jos pradinė nuojauta pasitvirti-no: aš pasikeičiau, mes šiek tiek susvetimėjome, bet neišsiskyrėme, nes mus jungė, anot Ritos, “Dievo tema”. Grįžusi Lietuvon, sustiprėjau dvasia kai aktyviau įsijungiau į jaunimo veiklą savo parapijoje.

Asmeninio tikėjimo link.

Dar turėčiau pridurti, kad šeimoje religijos tema beveik nebuvo minima. O jei kartais ir

prakalbėdavom apie tai, jausdavausi nepatogiai. Ir iki šiol vengiu šeimoje kalbėti apie savo religinius išgyvenimus. Norėčiau pralaužti tą dar vaikystėje pasistatytą sieną, bet net neįsivaizduoju kaip. Kai tik imu kalbėti apie tikėjimą, pajuntu nuomonių ne visiškai sutapimą. Be to, lyg ir nedrįstu būti sąžinės priekaištu ar kokia pamokslautoja savo TĖVAMS, kurie mane visą gyvenimą mokė. Štai į ką išsirutuliojo vaikystėje vyravusi baimė suklysti dėl gausių savo vaikiškų suklydimų. Jei tik būtų buvę, kas mane tvirtai ir nuolatos veda teisingu keliu!.. Dabar šiek tiek gailiuosi, kad tik taip vėlai atradau tą Kelią.

Asmeninio Dievo ieškoti paskatino kun. J. Zdebskio dienoraščių perskaitymas. Tada jau ir pats Viešpats galėjo prabilti į mane: teologijos studijų pasirinkimas buvo dėl to, kad Dievas pašaukė (aš tuo tvirtai tikiu). Taip netikėtai, aiškiai ir stipriai. Tą naktį nemiegojau iki ryto. Nudžiugau neapsakomu džiaugsmu, kai tėvai beveik nesipriešino mano pasirinkimui.

Tikrai, mano ryšys su Viešpačiu šiuo metu tampa vis labiau ir labiau asmeninis.

kun dr. K. Trimako galutinės pastabos



Pradžią tikėjimui nebuvo palanki: močiutės geranoriškos, bet primityvios ir moralizuojančios pastangos susilaukė gudragalvės anūkės, spaliukės, ateistinio “išpažinimo”. Vaizdinio “tikėjimo” Paulina taip ir neturėjo. O vis dėlto ji buvo smalsi, domėjosi aplinkoje pasitaikančiomis išorinėmis religijos apraiškomis. Deja, jos smalsumo aplinkiniai žmonės nepatenkino. Truputėlį plačiau su religinėmis tiesomis

ji susipažino, pati skaitydama gautą katekizmo knygelę. Taip turbūt prasidėjo jos pažodinio tikėjimo metas.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę, mokykloje buvo įvestos tikybos pamokos. Deja, didelėje salėje daugeliui mokinių retai laikomos tikybos pamokos nepatenkino Paulinos noro žinoti daugiau ir giliau. Ką ji ten beišmoko, tektų laikyti prisiimtu, grupiniu tikėjimu. Jaunuolę daugiau paveikė motinos ašaros, liudijusios tai, ką ji brangino - Bažnyčios palaiminamą santuoką ir mirusius tėvus. Ašaromis palydėtų artimųjų mirtis galėjo Paulinoje pažadinti gilesnius išgyvenimus, vedusius ją per Ruemkės nustatytas pirmąsias tikėjimo fazes jaunystėje.

Apie tą laiką prasidėjo Paulinos draugystė su Rita. Joms abiem rūpėjo “Dievo temos”. Ji sakėsi daug gavusi iš savo draugės, kuri namuose buvo įgijusi tvirtesnę tradicinę tikėjimą. Savaiame suprantama, kad tokiam Paulinos tikėjimui dar labai reikėjo aplinkos patvaresnių ramsčių, bet jų nebebuvo, kai ji visus metus buvojo svetimuose kraštuose. Tikėjimas be ramsčių ir be praktikos gerokai išblėso. Vis dėlto ji norėjo likti tikinčia ir sugrįžusi Lietuvon rado būdą tikėjimą sustiprinti: jai padėjo veikla jaunimo grupėje, o papildė ir knygų skaitymas. Uolaus ir pasišventusio kun. J. Zdebskio dienoraščio skaitymas padėjo jai įsitikinti asmeninio Dievo buvimu. Ji ėmė puoselėti artimesnį ryšį su Juo. Jai parūpo Dievo valia jos gyvenime, ypač kai panoro pasirinkti mokslo studijas. Ilgai svarsčiusi, pasirinko teologijos studijas, įsitikinusi, kad toks yra Dievo noras.

Apie besivystantį tikėjimą

Nuo vaikystės besivystantis tikėjimas yra skirstomas į stadijas. *Vaizdinis tikėjimas* (3-7 m. vaikų) yra grindžiamas vaizdais, pavyzdžiui, Dievas kaip geras, žilas, barzdotas senelis. *Pažodinis tikėjimas* (7-12 m.) tikėjimo tiesos paprastai išreiškiamos pasakojimu ir suprantamos pažodžiui.

AUKOJIMASIS VARDAN DRAUGYSTĖS

ANTANAS MARČIULAITIS



unku įsivaizduoti užsisklendėlių vienišių, visiškai neturinčių draugų. Juk poreikis ir potraukis su kuo nors artimai bendrauti, dalytis džiaugsmiais ir liūdesiais, kam nors simpatizuoti yra kiekvieno mūsų įgimta būtinybė. Bendrų interesų, siekių ir idėjų sąsaja stiprina draugystę, suteikia jai gilesnę prasmę. “Žmogus gali be daug ko apsieiti, tik ne be žmonių”, - teigė L. Berne. O R. Emersonas draugystės sąvoką sukonkretino tokiu samprotavimu: “Vienintelis būdas turėti draugą - pačiam juo būti”. Tad pagalvokime, ar rinkdamiesi draugus, stengiamės juos visapusiškai pažinti ir suprasti, ar turime jiems ką nors moraliai vertingo duoti, pagaliau ar sutampa mūsų interesai ir idėjos. Atsitiktinio draugo nereikia laukti, nereikia viltis, kad jį kas nors įsiūlys, o stengtis pačiam jį surasti. Ir būtinai tokį, kuris galėtų praturtinti tavo psichologinę erdvę savo moralinių vertybių gausa, kuriam galėtum atskleisti savo paslaptis ir intymius reikalus, nebijodamas, kad jis gali juos kada nors išduoti.

Pastovi ir nuoširdi draugystė negali toleruoti neapykantos, keršto, abejingumo, melo, apgaulės, savanaudiškumo ir pasipūtimo. Tikras draugas ne tik spindi savo dvasios grynumu ir turtingumu, bet ir stengiasi visa tai perteikti kitiems. Jis džiaugiasi su besidžiaugiančiu, liūdi su liūdinčiu, kenčia su kenčiančiu. Abejotinos reputacijos draugai, atvirksčiai, užuot paguodę gali pajuokti, užuot pagelbėję gali pakenkti, užuot pataisę, dvasiškai pakylėję gali visai sugadinti.

Renkantis draugą, svarbu kreipti dėmesį ne į jo sugebėjimą prisimeilinti, o į nuoširdų norą dalytis visapusišku gerumu. Liaudies išmintis sako, jog norint žmogų gerai pažinti, reikia pūdą druskos suvalgyti. Pirmieji mums atrodantys teigiami įspūdžiai apie žmogų kartais gali suklaidinti. Tik ilgiau pabendraavus, atsiskleidžia psichologinės žmogaus ypatybės: pažiūros, charakteris bei temperamentas, polinkiai, įpročiai ir kt. Ne veltui šnekamoji kalboje įsitvirtinusi kažkieno suformuluota mintis: pasakyk, su kuo drauguoji, ir aš pasakysiu, kas tu esi.



Grupiniu tikėjimu teiginiai priimami ne iš įsitikinimo jais, bet vien dėl to, kad taip tiki grupė, visuomenė ar institucija, kuriai priklauso asmuo, ar jis būtų paauglys, ar suaugusis. *Asmeninis tikėjimas* yra sąmoningu įsitikinimu pagrįstas, o jo esmei priklauso ir įsitikinimas asmeniniu Dievu ir puoselėjamas ryšys su Juo (plačiau apie tikėjimo vystymąsi ir jo stadijas žr. Kęstučio A. Trimako knygą *Tikint bręsti*).

Kun. dr. Kęstutis Trimakas ruošia Lietuvos jaunimo išgyvenimų rinkinį *Jaunimas: patirtis ir įžvalgos dvejose knygose su savo pastabomis bei išvadomis*. Pirmoji knyga iš spaudos išeis šių metų pavasarį. Iš to rinkinio čia spausdinamas vienos jaunuolės pasisakymas su kun.dr. K. Trimako pastabomis.

Galima rasti daug gražių pavyzdžių, rodančių, kaip geras, įtakus draugas savo aukšta morale paveikė blogąjį, ir šis pasitaisė. Tačiau blogio sėkla, kaip žinome, kur kas greičiau išdygsta, negu gėrio; blogi draugai lengviau paveikia savo pusėn geruosius, negu gerieji - bloguosius. Blogiui paskleisti pastangų reikia kur kas mažiau, negu gėriui. Todėl netenka stebėtis, kad visuomenėje ir net valdžioje blogis neretai dominuoja, užgoždamas gėrio apraiškas.

Negalima laikyti tikru ir patikimu draugu tokio žmogaus, kuriam labiau rūpi kito kišenė, socialinė padėtis, kito įtaka visuomenėje, negu nuoširdus, dalykiškas bendravimas. Toks tariamasis draugas gali bet kada patiklų žmogų išnaudoti ir draugystę išduoti. Prisiminkime vaikystėje girdėtą pasakutę apie du draugus. Eidami mišku, jiedu pamatė lokį. Vienas jų greitai įlipo į medį, kitas krito ant žemės ir apsimetė esąs negyvas. Lokys priešo prie gulinčiojo, apuostė jį ir nuėjo šalin. Tada vikruolis išsluogė iš medžio ir juokais paklausė: "Ką tau lokys į ausį taip ilgai šnibždėjo?" Šis atšovė: "Lokys man sakė, kad negalima pasitikėti žmogumi, kuris nelaimėje palieka savo draugą".

Savanaudiška draugystė - tai ne kas kita, kaip gėdinga jos išdavystė. Prarasti draugą nesunku, bet iš naujo surasti ne visada pavyksta. Tvirtai pasitikėti galima tik tokiu draugu, kuris savo draugiškumą įrodo pasiaukojimu. Jei kareivis kovos lauke gelbsti sužeista draugą, rizikuodamas savo paties gyvybe, rodo ne tik jo tvirtą draugiškumą, bet ir heroizmą. Jis tuo metu apie save galbūt negalvoja, kai reikia suteikti skubią pagalbą bendro likimo draugui, apsaugoti jį nuo galimos žūties.

Nuostabių heroizmo pavyzdžių parodė mūsų partizanai kovose su enkavedistais ir reguliariosios okupantų kariuomenės daliniais. Iš daugybės tokių pavyzdžių pateiksiu bent vieną. Buvęs partizanas, vėliau tapęs kalėjimų ir koncentracijos kankiniu, pasakojo, kaip netikėtai pakliuvęs į enkavedistų rankas, atsidūrė tarp gyvybės



Žuvusių už Lietuvos Laisvę (Nežinomojo Kareivio) paminklas.

ir mirties už tai, kad neišdavė savo draugų. Enkavedistai rafinuočiausiais metodais jį kankino (traiskė tarpdury pirštus, karštu lygintuvu degino nuogą kūną, ištinusias ir žaizdotas vietas čaižė iš vielų supintais rimbais...) Kai kankinamasis netekdavo sąmonės, egzекutoriai apliedavo šaltu vandeniu, kad atsigautų, ir tęsdavo išradingą tardymų "industriją". Niekas neišgavė, apimti žvėriško įniršio, perdavė jį budeliams. Tie su didžiausiu malonumu nudraskė nuo jo drabužius, nuogą išvilko už kojų į lauką, spiginant 30° C šalčiui. Per grubų gruodą nutempė apie 50 metrų ir uždarė sandėliuke su ledinėmis "grindimis" ir išdaužtu, užtat stipriai grotuotu langu. Kalinys vėl prarado sąmonę. Po paros atsipeikėjo, bet atsistoti, net krustelėti negalėjo, nes visas kūnas buvo sustingęs ir išvien žaizdotas. Prie jo stovėjo dvi kalėjimo gydytojos ir enkavedistas, atėję jį atgaivinti ir pastatyti ant kojų, kad būtų galima tęsti tardymą.

Varge, nepritekliuose, kančiose, nuolatinės baimės ir netikrumo atmosferoje užgrūdinta draugystė tvirtai laikosi ant meilės ir pasiaukojimo pamatų. Tai pati stipriausia ir patvariausia draugystė. Kariai fronto ugnyje, partizanai miškų priedangose, tremtiniai ir kaliniai varge ir kančiose tūkstančius kartų yra apvainikavę draugystę pasiaukojimu, meile, gailesčiu, rūpesčiu. Neraginami, jokio užmokėsčio nereikalaudami, jie padėjo vieni kitiems, dalijosi perpus ne tik paskutiniu duonos gabalėliu, bet ir skausmu, meile, gailestingumu, lūkesčiais ir viltimis. Kalinys bandė susikalbėti Morzės abėcėlės pagalba su gretimos kameros kaliniu. Pastebėjo prižiūrėtojas, įpuolė į kamara ir ėmė plyšoti: “Kas išdrįso pažeisti kalėjimo režimą?!” Kadangi, “nusižengėlis” buvo silpnos sveikatos ir galėjo neatlaikyti sunkios karcerio bausmės, jo kameros draugas kaltę prisiėmė sau ir buvo įgrūstas į karcerį penkioms paroms kęsti alkį ir šaltį. Bet jis dėl to nė kiek nesudrebėjo, kupinas ryžto ėjo atlikti bausmės, kad paliepusį draugą išgelbėtų nuo galimų liūdnu pasėkmių.

Vienas labiausiai stulbinančių dvidešimtojo amžiaus pasiaukojančios draugystės fenomenų yra lenkų vienuolis kunigas Maksimilijonas Kolbė. Iš Osvencimo koncentracijos stovyklos, kurioje tasai kunigas buvo kalinamas, pabėgo vienas kalinys. Už tai, stovyklos komendanto sprendimu, buvo atrinkti 10 kalinių ir pasmerkti lėtai bado mirčiai. Į pasmerktųjų dešimtuką pateko ir kelių mažamečių vaikų tėvas. Jis labai skaudžiai pergyveno ne tiek dėl savęs, kiek dėl savo mažylių. Maksimilijonas Kolbė ryžosi aukotis; pasisiūlė vietoj jauno tėvo pats eiti į baisiąją mirtį. Komendantas sutiko, ir Kolbė nesvyruodamas dėjo pačią didžiausią auką - savo gyvybę ant meilės ir gailestingumo aukuro, šitaip išgelbėdamas bendro likimo draugą. Vienuolio pranciškono, kunigo Kolbės did-

vyriskas poelgis, paženklintas palaimintojo aureole, pakeliant jį į altorių garbę.

Heroišku pasiaukojimu paženklinta draugystė niekuomet neblėsta, priešingai, nuskaidrina žmogaus dvasią, išgrynina meilę. Jos didybė nepalyginamai toli pralenkia atsitiktinę, savanaudišką ir todėl neilgai tetveriančią draugystę. “Nėra didesnės meilės, kaip gyvybę už draugus atiduoti” (Jn 15,13). Juk ir Kristus atėjo į šį pasaulį paaukoti savo gyvybės už žmonijos atpirkimą. Jei Išganytojo pasekėjų, tokių kaip kunigas Kolbė, būtų daugiau, mūsų laikina žemiška buveinė sutviskėtų įstabiausia draugystės, meilės ir aukos šviesa, naikinančia neapykantą, kerštą, egoizmą...

Trumpalaikė draugystė yra tarsi vaivorykštė, sužirusi patraukliu, tačiau greitai pranykstančiu spalvų spektru. Lieka vien migloti prisiminimai. Tai ypač būtina įsidėmėti jauniems žmonėms, besiruošiantiems bendram, šeimyniniam gyvenimui. Akių spindesys, veido grožis plaukų spalva, meilūs žodeliai, turtinė padėtis ir kiti išoriniai požymiai tebėra vien apžavai, vien kosmetinės priemonės. Svarbiausia - reikia pažinti partnerio dvasinę pusę, išanalizuoti jo moralinius ypatumus. Kosmetinis grožis - patrauklus, žavintis, viliojantis, bet ir praeinantis dalykas. Tik dvasinis turtingumas yra patikimas darnaus bendravimo, tvirtos, pastovios draugystės laidas. Jei pagal šitokius kriterijus rinksimės sau gyvenimo palydovą, išsaugosime pilnavertę draugystę, bus žymiai mažiau skyrybų, kurių šiandien, deja, apstu.

Duok, Dieve, kad mūsų tarpusavio ryšiai būtų harmoningi ir prasmingi, kad pasiaukojanti draugystė alsuotų patvarumu ir pastovumu. Greitai praeinanti draugystė dažniausiai palieka praradimo kartėlį, svajonių ir siekių skeveldras. Tik abipusiu supratimu, atjauta ir meile paremta draugystė gali suteikti gyvenime vilčių ir džiaugsmo.



PASAULIO TVARKA IR IŠMINTIS SKELBIA DIEVO BUVIMĄ

Ignas Naujokas

Jei pasaulis reikalauja jo buvimą pateisnamos Priežasties ir jis pats tą priežastį įrodo, tai panašiai ir tvarka bei išmintis, kurią vis labiau susekame pasaulio reiškiniuose, šaukiasi Aukščiausiojo Proto, nes prasmingai ir tvarkingai pasireikšti yra proto savybė.

Kad pasaulyje yra tvarka ir išmintis, kad jo pasireiškimai nėra kažkokios netvarkingos pripuolamybės pasekmės, tai yra pastebėję žmonės nuo neatmenamų laikų. Nenuostabu, kad tautos, kurios gilioje senovėje nepažino vieno Dievo, garbino gamtą ir gamtos jėgas. Jos nesąmoningai juto, kad už gamtos matomų pasireiškimų, slepiasi nematoma Dievybė. O tai juto todėl, kad matė pasaulio harmoniją ir prasmingumą.

Vis didėjanti mokslo pažanga ne tik šio Dievo buvimo įrodymo nesusilpnino, bet jį vis giliau ir giliau pabrėžė, išskeldama vis naujas, vis gilesnes ir nuostabesnes pasaulio tvarkos ir išminties žymes. Visi gamtos mokslai, visi nauji atradimai virto tartum strėlėmis, kurios rodo į Aukščiausiąjį Protą, visur pasireiškiantį. Geriausias įrodymas, kad pasaulyje viešpatauja tvarka, yra pastovūs, nesikeičiantys, suderinti ir pripuolamumui užkertą kelią gamtos įstatymai. Kad tokie gamtos įstatymai veikia mus apsupančiame pasaulyje, tai rodo patyrimas ir mokslas. Juk ir pats mokslas yra galimas tik dėl to, kad tie gamtos dėsniai pastoviai veikia, kad nėra vietos jokiame pripuolamumui, todėl jau iš anksto galima remtis tam tikrais jau žinomais duomenimis, norint surasti naujas gamtos ir mokslo tiesas.

Tą pasaulyje viešpataujančią tvarką ilius-

truoti paprastai prisimenamas astronominis pasaulis. Jau pats žodis *astronomija*, susidedęs iš dviejų graikiškų žodžių (astron ir nomos) reiškia mokslą apie žvaigždžių įstatymus. Norint suprasti, dėl ko dauguma astronomų buvo gilaus tikėjimo žmonės, užtenka prisiminti begalinį dangaus kūnų skaičių, tą pasakiškai didelę erdvę, kurioje tie kūnai juda, ir be galo didelius atstumus tarp jų. Tie kūnai juda tokiu greičiu, kokio nematome šiame pasaulyje. Nuostabi yra to judėjimo tvarka ir sudėtingumas, kai vieni kūnai, sukdamiesi apie save, sukasi dar apie kitą ir taip tiksliai, kad galima kuo puikiau apskaičiuoti dangaus kūnų pasirodymo laiką. Visa tai prisiminę nenustebsime didžiojo mokslininko Newtono atsakymu, kai jis, paklaustas, koks yra trumpiausias suglaustas Dievo buvimo įrodymas, parodė į žvaigždėtą dangų sakydamas: “Tenai!” Suprasime taip pat ir Karaliaučiaus filosofą Kantą, kurį žvilgsnis į dangų pripildydavo nuostabumo ir pagarbos jausmais. O jėzuito astronomo Angelo Secchi antkapyje randame užrašą: “Nuo pažvelgimo į dangų iki Dievo yra trumpas kelias”.

Tad visiškai protingai ir nesivadovaudami jokiais poetiniais jausmais, galime tvirtinti, kad astronominiai veikalai tiems, kurie nėra aptemdinti antireliginių, piktos valios prietarų, gali tapti vadovais į Dievą panašiai, kaip ta Betliejaus žvaigždė rodė išminčiams kelią prie Kristaus.

Ne tik pasaulio tvarka, bet ir visur viešpataujantis tikslingumas bei prasmingumas įrodo pasaulio pradžioje esančią išmintį. Kiek to sudėtingo prasmingumo yra organiškoje gamto-

je! Kokių išminties stebuklų randame organizmuose! Kiek stebinančių mūsų žmogaus kūne! Koks nuostabus įvairių sudėtingų kūno funkcijų suderinimas! Panašiai, kaip pasaulio tvarkos srityje astronomijos reikalai, taip ir tikslingo prasmingumo srityje anatomijos ir fiziologijos knygos paremia tikėjimą Dievo buviniu ir tartum tampa apologetikos šakomis.

Užtenka tik prisiminti žmogaus smegenų veikimą, virškinimą, kraujo cirkuliaciją, organizmo reakciją, patekus į jį nuodams ar bakterijoms.

Kokį nuostabų tobulumą pastebime akyje ar ausyje! Visa organiška ir neorganiška gamta yra persunkta to stebinančio prasmingumo, o mokslo pažanga vis giliau tą prasmingumą įžvelgia ir suseka vis naujus jo pasireiškimus laukus. Didysis mintytojas Pascal sako: “Visi daiktai dengia kurią nors paslaptį, visi daiktai yra šydai, kurie pridengia Dievą. Krikščionys Jį privalo visuose dalykuose pažinti”. Teisingai pastebi filosofas Gratry, kad “visi tvariniai yra tartum sakramentai arba nematomo Dievo esybės matomi kevalai, po kuriais Jis slepiasi”.

Gal nuostabiausiai tas tikslingumas pasireiškia gyvulių instinkte. Instinktas tai yra nesąmoningai išmintingas veiksmas, kurs siekia to, kas naudinga atskiram gyviui ar rūšiai išsilaikyti. Tasai išmintingas veikimas nėra gyvulio protas. Tai įrodo tas faktas, kad instinktas nesikeičia, nedaro pažangos. Jis visada veikia vienodai, neįstengia prisitaikyti prie naujų aplinkybių. Visa tai aiškiai rodo, kad gyvuliai neveikia savo išmintimi, bet svetima. Kieno ta išmintis gali būti, jei ne Dievo?

Netikintieji, negalėdami nematyti tvarkos ir išminties reiškinių pasaulyje ir negalėdami nejausti, kaip tie reiškiniai nurodo Dievu paremtą pasaulėžiūrą, nenorėdami Dievo pripažinti, stengiasi Jo buvimo įrodymus susilpninti, iškeldami įvairius netvarkingumo ir neprasmingumo faktus pasaulyje. Jie sako, kad ir

tas pastebimas tikslingumas yra kažkokios aklos jėgos ar atsitiktinumo vaisius.

Turime pripažinti, kad yra tokių reiškinių, kurie, giliau į juos nesigilinant, atrodo neprasmingi. Tačiau tvirtinti, kad jie prasilenkia su pasaulio tvarka ir prasmingumu, nebūtų išmintinga. Matydami, koks nuostabus yra pasaulio ir visų jo reiškinių prasmingumas, turime padaryti išvadą, kad tie dalykai, kurie mums atrodo neprasmingi, mums yra nepakankamai aiškūs, jų prasmingumo mes nesuprantame, mums tik atrodo, kad jie yra neprasmingi, nes mes jų tikslo nežinome. Nuolat mokslo pažanga vis atidengia įvairių paslaptių, vis daugiau mums darosi aiški įvairių dalykų prasmė. Kai kurie dalykai, kurie pirmiau žmonėms atrodė visiškai bereikšmiai ir betiksliai dabar yra laikomi tikslingumo pavyzdžiais. Diena iš dienos mokslas vis daugiau nuostabių dalykų išskaito iš ierogliais perrašytos mūsų žmogaus gamtos knygos.

Kartais ir tą patį tikslingumą mes per šiaurą suprantame. Kas atrodo netikslinga atskiram tvariniui, gali būti tikslinga visai jo rūšiai ar giminei. Kas neprasminga fiziniu atžvilgiu, gali būti labai prasminga moraliniu atžvilgiu. Kartais yra iškeliamas negražių tvarinių netikslingumas, užmirštant tą faktą, kad grožis geriausiai paaiškėja, kai jis yra pastatomas šalia bjaurumo. Taigi ir bjaurumo tikslas kartais gali būti labiau paryškinti grožį. Argi mes galėtume gėrėtis gražiu spalvų ir šviesų žaidimu, jeigu nebūtų šešėlių? Jeigu pasaulyje būtų tik gražūs kūriniai, o bjaurių visai nebūtų, kažin ar iš viso mes galėtume turėti grožio sąvoką, ar mes ją suprastume?

Taip pat nereikia pamiršti, kad daug netvarkos į pasaulio gyvenimą įneša patys žmonės, vartodami tvarinius ne taip, kaip Kūrėjo yra norima. Jie blogai panaudoja savo laisvę. Argi žmonijos išsigimimas, dvasinės bei fizinės ligos nekyla dažniausiai iš paties žmogaus kaltės, iš jo netvarkingo gyvenimo? Ką kalta viską tvarkančioji Išmintis, jei žmogus laisvai atsisako savo išminties?

Nereikia pagaliau pamiršti ir to, kad mūsų tikėjimas niekad nėra tvirtinęs, jog šis pasaulis yra tobuliausias Dievo kūrinys. Jeigu pasaulis būtų visiškai tobulas, tai jis būtų sudievinas, nes tik Dievas yra visiškai tobulas, visa kita yra tik Jo tobulumo daugiau ar mažiau ryškūs atspindžiai. Jeigu pasaulis būtų tobulas, jis mus visiškai patenkintų, mes tada negalvotume apie Dievą ir Jo nesilgėtume. Pasaulis turi būti toks, kad mus vestų prie Dievo, bet ne nuo Dievo. Pasaulyje gyvendami šalia netobulumų, mes ieškome ir ilgmės visiškos Tobulybės. Argi yra koks nors menininkas, kurio visas tobulumas tobulai atsispindėtų jo kūrinuose? Kūrinys visuomet yra menkesnis ir netobulesnis už patį menininką.

Reikia dar pridėti, kad daugelis teologų mano, jog pasaulis, išėjęs iš Dievo rankų, buvo daug tobulesnis negu dabar. Pirmoji nuodėmė, apgadindama žmogų, palietė ir jo gyvenimo vietą - fizinį pasaulį. Taigi kai kurie pasaulio netobulumai yra pirmosios nuodėmės pasekmės.

Todėl jeigu ir pasitaiko tokių pasaulio reiškinių, kurių tikslingumo mes nesuprantame, kurie mums atrodo beprasmiškai, visur yra pilna tokių daiktų ir reiškinių, kurių tikslingumas mus stebina. Ar visa tai gali būti aklo atsitiktinumo reiškiniai? Jeigu kas tikėtų, kad nuolat aklai ir neprotingai atsitinka protingiausi ir tikslingiausi dalykai, tas turėtų tikėti, kad yra gryniausia tikrovė visa tai, apie ką pasakoja "Tūkstančio ir vienos nakties" pasakos. Toks žmogus, kurs matydamas pasaulyje vieną kitą, gal tik tariamą, netobulumą, užmerktų akis nesuskaitomiems tvarkos ir išminties pasireiškimams ir

visa tai priskirtų atsitiktinumui, nematydamas viską tvarkančios protingos Esybės, būtų panašus į tokį žmogų, kurs, radęs Afrikos džunglėse ant žemės numestą knygą, tvirtintų, kad ji pripuolamai atsirado ir atsispausdino. Jis savo tvirtinimą gal remtų šitokiu "logišku" protavimu: jei tos knygos atsiradimo priežastis būtų buvusi protinga esybė, tai šalia knygos turėtų būti ir spinta tai knygai įdėti; jei spintos nėra, tai ir toji knyga nėra protingos esybės padaras, nes išmintinga esybė negalėtų elgtis taip neišmintingai, kad parašytų ir išspausdintų knygą, o nepadarytų spintos jai įdėti... Toks galvojimas tikrai būtų juokingas. Tačiau panašios "logikos" laikosi visi tie, kurie vieno kito dalyko tikslingumo nesuvokdami, aklam atsitiktinumui priskiria visus išmintingiausius ir prasmingiausius reiškinius.

Nors kai kurie Kūrėjo pėdsakai mums ir galėtų atrodyti neaiškūs, tačiau yra tiek aiškiausių pėdsakų ženklų, kad, anot Tihamer Toth, užtenka tik atmerkti akis, kad juose pamatytum patį Kūrėją. Žmogus, kurio sveiko galvojimo nėra aptemdę materializmo prietarai, nesunkiai išskaito po pasaulį išbarstytas mintis ir visur randa Šv. Rašto patvirtinimą, kad viskas yra sutvarkyta pagal "matą, skaičių ir svorį". Tokiam žmogui yra visai suprantami tie mokslininkai, kurie kalba apie "objektyvią pasaulio logiką ir pasaulio matematiką" (Otto Liebmann). Žiūrėdamas į pasaulį, jis tiki pasaulį tvarkiusį Matematiką, tiki Aukščiausiąjį Protą, savo mintimi persunkusį visą pasaulį. Visi pasaulio reiškiniai jam yra tik uždanga, už kurios jis suranda Dievą.



KAIP PRARANDAMA IR ATRANDAMA TAUTYBĖ

(Suaugusiųjų grupėje premijuotas straipsnis)

Neringa Vilkytė-Augustinavičienė

Tautybė - vieniems gal tai savaime suprantamas, nereikalaujantis didelių svarstymų žodis, tiksliau ne žodis, o paprasta atžyma pase, kitiems tautybės sąvoka reiškia ne tik gyvenimo būdą, plaukų spalvą, bet ir tikėjimą.

Klausu savęs - kaip gimė ir augo manyje tautybės samprata? Nepamenu... kada suvokiau, kad esu lietuvė, bet žinau tik tiek, kad ši išskirtinumą pabrėždavau taip tvirtai, kaip savo vardą.

Dar vaikystėje atsirado terminas “Mes” ir “Jie” (“Jie” - rusai, lenkai ir t.t.). “Jiems” niekada neskolindavau savo dviratuko, nepatikėdavau mažų vaikiškų paslapčių. Žaisdami sniego karą, į komandas skirstydavomės tik pagal tautybę. “Mes” dar nemokėjome parašyti savo vardo, bet akmenukais pažymėdavome teritoriją, į kurią negalėdavo ateiti “Jie”.

Augau, tautybės sąvoka įgavo dar daugiau agresyvumo. Dažnai į namus grįždavau su perskelta lūpa, perdrėkstu veidu. Taip - “Mes” nenorėjome pasiduoti, ryte, ieškodami išplėšytų paltų sagų, svajojome apie saldų kerštą. Norėjome kovoti, būti didvyriais ir susitikę girdavomės savo “kiemo laimėjimais”. Visi buvome užsispyrę paaugliai, kurie savo tautybę mato išmuštų dantų ir išplėštų sagų skaičiumi.

Tik tuomet, besimušdami ir stumdydamiesi, nepastebėjome vienos “smulkmenos”, kad esame labai panašūs vieni į kitus savo žmogiškumu. Mūsų tėvai rytais eidavo į tuos pačius darbus, kantriai tylėdavo perpildytuose autobusuose, vakarais stovėdavo vienoje eilėje

prie “šlapios dėšros”, kasdieninis nuovargis juos visus padarydavo vienodus.

Žiūrėdama į bespalvius, pavargusių žmonių veidus, aš didžiudavausi, kad niekada nepamirštu, kas aš esu. Nežinau, kiek ilgai dar būtų trukęs mano tuščias išdidumas, jei ne keistas susitikimas poliklinikos koridoriuje.

Iš pirmo žvilgsnio, šalimais atsisėdusi senutė manęs niekuo nesudomino, greičiau erzino nuolatinis jos kosulys. Staiga atsisukusi tyliai rusiškai paklausė; ar ilgai aš laukiu, aš taip pat tyliai, bet lietuviškai atsakiau, kad ne. Taip mes pradėjome kalbėtis. Greitai aš sužinojau, jinai iš Rusijos atvykus vokiečių, bet, deja, vokiškai nemoka nei skaityti, nei rašyti. Senutė daug pasakojo apie tremtį, karą, badą, o po to atsidususi, lyg teisindamasi, pridūrė: “Na ir kas, kad aš kalbu rusiškai?”

Praejo kelios dienos po tokio keisto, trumpo ir atviro susitikimo. Į visus sutiktus rusakalbius pradėjau žiūrėti greičiau su gailėsčiu, nei su pykčiu. Kažkur dingo išdidi mėlynakė, pradėjau suvokti, kad skurdas, nepriteklis paliečia visus vienodai.

Tą patį pavasarį užėjau į cerkvę. Bažnytinis choras repetavo velykines giesmes, šventyklos oras virpėjo nuo žvakių kvapo ir žemų muzikinių tonų, - suvokiau, kad ir “Jie” turi savo giesmes, papročius, kultūrą.

Gal atrodytų keistai, bet tą dieną aš jaučiausi, kaip niekad tikra lietuvė. Žingsnelis po žingsnelio aš pamilau savo miesto daugiatautę kultūrą. Mielai užeidavau į sinagogą, cerkvę,



Laisvės paminklas Alytuje.

kinesę. Tokių skirtingų kultūrų ir tradicijų paveiksle atradau dabar jau "tikrąją" savo tautybę. Praradau norą akipilėsiškai didžiuliotis savo kilme, liko galvoje tik viena mintis - kuo daugiau sužinoti apie savo senelius, prosenelius, jų kasdienybę ir šventes.

Išdėlioju ant stalo senas, pageltusias nuotraukas. Štai... mano močiutė - mėgėjiško teatro narė. Ji pasakodavo, kaip smagu ir sunku būdavo jaunimui repetuoti... Lenkų žandarai persekirodavo ir vaikydavo jų ratelius. Taip - kiek tuomet buvo optimizmo ir energijos!

O... dar iš kitos nuotraukos j mane žvelgia išdidžios ir ramios senelio akys. Lietuvos savanorio uniforma jo grubokam valstietiškam sudėjimui suteikia subtilumo ir elegancijos. Ant senelio krūtinės prisegtas kažkoks medalis, sun-

ku pasakyti, kur jis dingio, galbūt aš jį dar surasiu.

Na o čia - pati linksmiausia nuotrauka - krikštynos. Rodos, girdžiu kaimo muzikanto armonikos garsus, dainuojančios moterys, pasipuošusios baltais, siuvinėtais marškiniais, vyrai, laikantys ruginukės stikliukus rankoje, bet va... vaišių stalas toks kuklus - atverčiu kitą nuotraukos pusę: data 1941 m. - ir viskas pasidarė aišku.

Ir dar vien nuotrauka - lakūno Broniuko laidotuvės. Visų veidai ištykę, pilni nežinios. Dar ir šiandien niekas negali pasakyti, kodėl ir kaip žuvo tokių vilnijančių rugių spalvos plaukų ir kaulėto veido jaunuolis.

Galima pagalvoti - kad tai tik nuotraukos, tačiau jose matau visas savo gentainių kančias ir viltis. Seno albumo nuotraukos - nedidelis istorijos vadovėlis, neturintis komentarų ir išvadų. Visą tiesą galima iškaityti žmonių veiduose. Jie tokie tikri, tokie lietuviški...

Kartais pavartau močiutės dvi maldaknyges, - užsiritę odiniai viršeliai, lenkiškos raidės, naftalino kvapas ir daugybė įdėtų "abrozdelių". Ant vieno užrašyta: - Žygiui į Vilniaus Kalvarijas prisiminti 1934 m.

Susimąsčiau, vardan kokios idėjos ir kur aš eičiau 100 km? O tuo labiau ar įstengčiau visą kelią giedoti ir melstis? Bet gi buvo laikai, kai palikę kasdieninius darbus, maldininkai eidavo į Vilniaus Kalvarijas. Žmonės keliaudavo basi, vienoje rankoje nedidelis maisto ryšulėlis, kitoje rožinys. Močiutės kartą paklausiau - už ką jinai aukodavo tokį sunkų kelią?

O jinai nusišypsojus atsakė:

- Už savo vaikus, už sveikatą, ir gerą derlių, už Vilnių. Už Vilnių?

- Nesuprantu, - atsakiau, - ką neturėjai už ką daugiau melstis?

- Už tą Vilnių kurį praradom, - ramiai pridūrė. Štai kokia buvo mano močiutė.

Ji palaidota nedidelėse parapijos kapinaitėse, netoli jų tyvuliuoja Kretuonų ežeras, kurio bangose atsispindi kelios paslaptingos salos. Aplink tą ežerą nenuilstamai dirbuojasi archeo-

logai. Radę žalvarinio papuošalo ar titnago dalelę, ilgai spėlioja radio amžių, svarsto, kokiai genčiai ar kalbų grupei priklausė vietiniai gyventojai. Laikydama rankoje mažą, primityvią verpstę, suvokiau - kokia jauna ir kokia trapi yra mano tauta. Jei susitikčiau su verpstės savininke, sunkiai jai išaiškinčiau, kad šitas ežerų ir miškų kraštas dabar Lietuva vadinamas.

Aš nežinau, kas prie šito ežero gyveno prieš kelis tūkstančius metų, aš nežinau, kas čia gyvens po kelių tūkstantmečių? Nuo šios minties mane apėmė laikinumo ir baimės jausmas. Gali būti, kad po daugelio metų, tų dienų antropologas, laikydamas mano kaukuolę pasakys:

- Greičiausiai šitie kaulai priklauso lietuvių moteriai, gyvenusiai...

Noriu būti amžina, noriu išsaugoti nors dalelę to, ką gavau iš savo tėvų ir senelių. Kas gali išlikti: dainos, šokiai, kalba, o gal tik valstybės pavadinimas politiniame žemėlapyje? Dabar didžiuojamės tuo, ką amžių raidoje mums pavyko išsaugoti, tačiau ar pajėgsime palikti tikrąsias vertybes tiems, kurie ateis po mūsų. Nesunku dabar mažam vaikui išaiškinti tikrąją Lietuvos istoriją, užrašyti į tautinių šokių bū-

relį, bet, deja, viskas tuo gali ir pasibaigti.

Mano vaikystės miškai buvo pilni laumių ir lietuviškų raganų, o vakarais į sapnų šalį nunešdavo atbėgęs baltas vilkas. Nesuklysiu pasakius, kad pirmieji tautybės atradimai prasideda nuo lopšinių ir pasakų. Vargu, ar visą dieną mažylis prasėdėjęs prie televizoriaus išėjęs į lauką pastebės pusnyse paliktas kiškio pėdas. Tačiau ko norėti, viskas keičiasi. Pasak Sigitos Gedos: "Miršta, jau miršta vaikystės malūnai, kur buvo pilna pamėklių ir malamo rugio kvapų, kur naktį vaidendavos dvylikai mūsų krašto kartų?, nejauku jiems šalia daugiaaukščių namų... Elektros šviesoje kaip gyventi galėtų mūsų laumės ir raganos?!"

Belieka tikėtis, kad paaugęs mano vaikas naktimis nesapnuos žvaigždžių karų, o pagrindiniu herojumi netaps Godzila ar Betmenas.

Nėra, tikrai nėra "griežto recepto" tautybės ugdymui. Tai tarsi dvasia, plevėnanti giliai žmogaus širdyje, ji nepavaldi politikų tribūnomis, sentimentaliems svaichiojimams, nei piktiems grasinimams. Tautybės supratimas ateina pas žmogų taip paprastai ir tyliai, kaip elnias devynragis iš Adventinės giesmės.



■ *Draugas*, vienintelis išėivijos lietuvių dienraštis, 1999 m. įvairiais renginiais paminėjo devyniasdešimtuosius ėjimo metus. "*Draugo* Fondas, vadovaujamas Br. Juodelio, artėja prie užsibrėžto tikslo - milijono dolerių.

■ Kun. Vaclovas Degutis, Bagotosios, Vilkaviškio vyskupijos, parapijos klebonas, rugpj. 26 d. paminėjo 85 m. amžiaus sukaktį, o kiek anksčiau - 60 m. kunigystės.

LOUIS PASTEUR

Juozas Vaišnys SJ

Kalbėdami apie žymius žmones, mes dažnai esame linkę vartoti superliatyvus, kartais mes juos iškeliamo aukščiau negu iš tikrųjų reikėtų, jų nuopelnus vadiname milžiniškais arba neišmatuojamais. Ne visuomet tai būna teisinga, neretai tie žmonės yra iškeliami į daug didesnes aukštumas negu jų pačių darbai ir nuopelnai juos iškėlė. Bet kalbant apie Pasteur, šio pavojaus turbūt nėra. Kaip mes apie jį bekalbėsime, kokius superliatyvus bevartosime, niekados nebus per daug pasakyta. Žodžiais, nors ir skambiausiais, jo nuopelnų visai žmonijai, ilgoms ateinančių kartų eilėms nei apsaityti nei aprašyti neįstengsime. Jeigu už kiekvieną iki šiol išgelbėtą žmogaus gyvybę Pasteur'o išradimų dėka duotume jam po aukso medalį, tai iš tų medalių būtų galima jam pastatyti ne tik milžinišką paminklą, bet ir didelį mauzoliejų.

Kai prieš keletą metų prancūzai panoro išleisti pašto ženklus su kokio nors žmogaus atvaizdu, kurs daugiausia garbės Prancūzijai yra suteikęs, jie nerado garbingesnio už Louis Pasteur. Kai kurie mokslininkai tvirtino, kad jo darbai nėra vertinami milijonais, bet milijardais. Gal būtų dar teisingiau, jeigu pasakytume, kad jo darbų jokiais pinigais įvertinti negalima.

L. Pasteur gimė 1822 m. neturtingo kailiadirbio šeimoje. Tėvas sūnų labai mylėjo ir stengėsi jį išmoksinti. Šiam tikslui jis visai nesigailėjo savo kuklių santaupų. Už tai Pasteur savo tėvui visą gyvenimą buvo labai dėkingas, nes aiškiai suprato, kad be tėvo nuoširdaus rūpesčio jis nebūtų pasiekęs savo mokslinių laimėjimų. Apie tėvą savo žmonai kartą jis rašė: "Jaunystėje jis mane saugojo nuo blogų drau-

gysčių, įpratino dirbti ir davė man sąžiningo ir turiningo gyvenimo pavyzdį. Tu jo dar nepažinojai tada, kai mano motina ir jis taip sunkiai dirbo, kad man užtektų pinigų knygoms ir mokslui... Jis matė darbą, kuris neišvengiamas, norint kilti aukšty, bet jis žiūrėjo ir mano sveikatos, kad persidirbęs nesusirgčiau. Kai kurie mano pasisekimai mokslo srity jam teikė labai daug džiaugsmo ir pasididžiavimo. Tai buvo garbė ir jam, ir jo sūnui, tam vaikui, kurį jis globojo ir mokė. Vargšas mano tėvelis. Aš esu laimingas, kai pagalvoju, kad galėjau jam padaryti trupučiuką džiaugsmo.

Pasteur yra mūsų jaunimui pavyzdys, kad, norint ką nors pasiekti, ne tiek yra svarbu įgimti gabumai, kiek ryžtas ir darbas. Gimnazijoje jis nebuvo pirmas. Net chemijoje, kurioje jis ateityje taip pasižymės, buvo laikomas vidutiniu. Jis pats kartą rasė: "Daug priklauso nuo noro, nes norą seka veiksmas ir darbas, o darbas beveik visados yra lydimas pasisekimo". Pasteur savo gyvenimu įrodė šių savo žodžių teisingumą. Jis uoliai dirbo, studijavo, tyrinėjo ir pasiekė nuostabių rezultatų. Savo studijas baigė, parašydamas mokslinius darbus iš fizikos ir chemijos. Labai pasižymėjo dideliu sugebėjimu tyrinėti, ieškoti ko nors naujo.

Pasteur'o moksliniai išradimai

Būdamas 26 metų amžiaus, Pasteur tapo chemijos profesorium. Čia prasidėjo jo moksliniai darbai ir išradimai. Daug laiko pašventė, tyrinėdamas rūgimo procesą. Tuo metu buvo labai madoje diskusijos apie gyvybės atsiradimą. Vieni sakė, kad gyvybė gali atsirasti iš negyvo kūno, o kiti, prie kurių prisidėjo ir Pas-

teur, teigė, kad gyvybė gali atsirasti tik iš kitos gyvybės. Apie tai diskutavo ne tik mokslininkai universitetuose, bet ir paprasti žmonės kavinėse, kirpyklose, restoranuose. Gyvybės atsiradimą iš negyvo daikto ypač gynė Pouchet, o tiems, kurie tai neigė, vadovavo Pasteur. Mokslų Akademija paskyrė premiją tam, kurs savo tezę geriau įrodys. 1864 m. Sorbonos Universitete susirinko Paryžiaus mokslo žmonės, laukdami tų diskusijų pasekmių. Aiškiais eksperimentais Pasteur įrodė savo tezę ir susilaukė didelių ovacijų.

Tikras perversmas medicinos srityje įvyko, kai 1877 m. Pasteur po ilgų tyrinėjimų įrodė, kad kai kurių ligų priežastis yra maži organizmai, kuriuos jis pavadino bakterijomis arba bacilomis. Šiuo metu kilo ir du labai svarbūs žodžiai: “pastorizacija” ir “dezinfekcija”. Nuo šiol pradėta virinti pienas, norint išvengti užsikrėtimų, nuo šiol pradėta dezinfekuoti žaizdos ir mediciniški instrumentai.

Bet jis dar įrodė, kad bakterijos ne tik yra įvairių ligų priežastis, jos gali būti ir ligų gydymo priemonė. Pasteur vardas po visą pasaulį nuskambėjo, kai jis išrado vaistus nuo pasiutimo. Sakoma, kad vienas vokiečių mokslininkas, tai išgirdęs, sušuko: “Tai yra per daug gražu, kad galėtų būti tiesa!” Bet dabar kiekvienas žino, jog tai buvo tiesa, nes jau tūkstančiai žmonių tais vaistais yra išgelbėti. Jis išrado skiepus ir prieš kitas pavojingas ligas: difteritą, cholera, geltonąją drugį. Jam gali būti ypač dėkingi natūralaus šilko mėgėjai. Tuo metu buvo paplitusi kažkokia šilko kirmėlių epidemija. Buvo pavojus, kad visos šilko kirmėlės išnyks. Pasteur pradėjo tyrinėti ir išrado tos ligos priežastį bei vaistą. Šilko kirmėlių maras buvo sustabdytas. Taip pat jis išrado ir alaus bei vyno konservavimo metodus.

Žmogus ir katalikas

Už savo nuopelnus mokslo srity Pasteur buvo priimtas į Prancūzų Akademiją, kuriai gali tuo pačiu metu priklausyti tik keturias-

dešimt žymiausių asmenų, vadinamų “nemirtingaisiais”. Taigi tas kuklutas, paprastas darbo ir vargo pelė tapo “nemirtinguoju”. Šis žodis jam labai tinka. Jau daug metų praėjo nuo jo mirties, bet jo vardas yra gyvas, jo darbai ir nuopelnai niekada nemirs.

Prancūzų Akademijos papročiai reikalauja, kad naujas narys turi aplankyti visus kitus Akademijos narius. Kai Pasteur juos lankė, vienas akademikas atsisakė jį priimti. Tai buvo rašytojas Aleksandras Dumas. Jis pareiškė: “Aš turiu Jus aplankyti, o ne Jūs mane, nes Jūs, tapdamas Akademijos nariu, suteikėte mums didelę garbę”. Ar nenuostabu, kad tie žymieji žmonės, kurie tikrai galėjo kuo nors pasididžiuoti, buvo tokie paprasti ir nuolankūs? Ir Pasteur buvo nuolankumo pavyzdys. Kai jam salėse ir aikštėse žmonės ovacijas kėlė, jis visuomet žvalgydavosi aplinkui, norėdamas sužinoti, kam čia taip plovama, jis negalvojo, kad tai būtų jam.

Pasteur buvo tikras Dievo, Tėvynės ir Artimo meilės pavyzdys. Visuomet buvo giliai tikintis, eidamas į savo laboratoriją, užsukdavo į bažnyčią pasimelsti. Kai kas nori įrodinėti, kad Katalikų Bažnyčia trukdanti mokslo pažangą, bet Pasteur Katalikų Bažnyčios tiesose rado atsakymą į daugelį mokslo klausimų, kurių jis tik savo protu nebūtų įstengęs išspręsti. Nors jo garbė plito po visą pasaulį, bet širdis plakė Prancūzijai. Tėvynės meilė ir jos garbė buvo vienas iš motyvų, kurie jį skatino tiek dirbti, aukotis, tyrinėti įvairiausias savo pasirinkto mokslo sritis.

Nereikia nė kalbėti apie jo artimo meilę. Užtenka pažvelgti į jo gyvenimo pavyzdžius. Patyręs, kad kur nors siaučia baisi epidemija, jis tuoj skubėdavo ten, nebijodamas užsikrėsti ir mirti. Jis tyrinėdavo tų ligų priežastis, norėdamas surasti joms gydyti priemones. Kai kiti jį norėdavo perspėti ir apsaugoti nuo gyvybei gresiančių pavojų, jis atsakydavo: “Tai yra mano pareiga. Žmogaus gyvenimas vidury pavojų yra tikras gyvenimas, kurs nėra tuščias”.

Nors buvo pasiekęs didelio mokslo ir di-



Lietuvos kankiniams atminti paminklo detalė.

dėlės garbės, bet savo tėvui, paprastam kaidirbiui, buvo visados paklusnus. Ir tėvo klaus-

sydamas, jis neapsiriko. Gimnazijoje būdamas, jis nė nesvajoto apie chemiją ar fiziką, labiausiai domėjosi piešimu. Tik tėvo patarimo paklausęs, pradėjo studijuoti tuos mokslus, kurie jo vardą taip aukštai iškėlė ir kur jis tiek gero žmonijai padarė.

Žmogaus gyvenimas tada yra prasmingas ir gražus, kai jame viešpatauja harmonija. Pasteur įrodė visu savo gyvenimu, kaip reikia suderinti aukščiausias vertybes: religiją ir mokslą. Šios dvi vertybės jo gyvenime ranka rankonėjo ir viena kitą rėmė. Kai 1895 m. pasklido liūdna žinia, kad garsusis prancūzų, mokslininkas Louis Pasteur amžinai užmerkė akis, spausdamas prie krūtinės kryžių, žmonės pradėjo kalbėti ir vienas kitam pasakoti, kad nuo mokslo jo tikėjimas tapęs toks tvirtas, kaip bretono, o jeigu jis dar ilgiau būtų gyvenęs ir daugiau studijavęs, tai jis būtų tapęs taip tikintis, kaip bretone...

Tos bažnyčios kriptoje, kurioje Pasteur taip dažnai meldavosi, ilsisi jo palaikai. Prie karsto užrašyti jo paties žodžiai, pasakyti tą dieną, kai jis sulaukė didžiausios garbės, tapdamas Prancūzų Akademijos nariu: "Laimingas žmogus, kurs savyje nešioja Dievo paveikslą - grožio idealą ir jam yra paklusnus. Tai yra meno, mokslo, tautos ir evangeliško dorybių idealas. Tai yra didžiųjų minčių ir didžiųjų darbų amžinas šaltinis. Visos žmogaus mintys, visi jo darbai suspindi iš jo einančia šviesa".

■ Lietuvos vyskupai - arkiv. metropolitas Audrys Bačkis, arkiv. Metropolitas Sigitas Tamkevičius, vyskupai J. Boruta, J. Tunaitis, R. Norvilą, VI. Michelevičius, A. Vaičius, J. Preikšas, J. Matulaitis, J. Žemaitis ir Eug. Bartulis (dėl silpnos sveikatos negalėjo dalyvauti kard. V. Sladkevičius) - rugsėjo 16-17 d. su oficialiu vizitu (ad limina apostolorum) lankėsi Romoje. Juos privačioje audiencijoje priėmė pop. Jonas Paulius II, koncelebravo šv. Mišias, perskaitė kalbą su pasiūlymais Lietuvos katalikų sielovadai. Popiežių pasveikino Vilniaus arkiv. A. J. Bačkis. Tuo pačiu metu šį kas penkeri metai privalomą vizitą atliko ir išeivijos lietuvių vysk. P. Baltakis.

■ Kauno arkiv. metropolitas S. Tamkevičius, kalbėdamas rugsėjo 24 d. per Vatikano radiją, pasakė, kad Lietuvoje vis dar atsiranda abejojančių, ar reikalingas tikybos dėstymas Lietuvos mokyklose. "Atsisakyti tikybos dėstymo mokyklose - reikštų atimti iš daugelio augančių Lietuvos piliečių rimtus moralinius pagrindus".

TURTINIAI SANTYKIAI

ANTANAS MARČIULAITIS

Skurdžius — ne tas, kuris mažai turi, bet tas, kuris trokšta daugiau turėti.

Seneka

Savo straipsnį apie asmeninį praturtėjimą pradedu klausimu: ar galima įgyvendinti tokią socialinę lygybę, kad visi žmonės materialiniu atžvilgiu gyventų maždaug vienodai?

Šią problematinę idėją bandė realizuoti Marksas ir Engelsas, jais pasekė Leninas ir kiti socializmo utopistai. Deja, jų pastangos virto lengvai sprogstančiu muilo burbulu. Socialinės lygybės nepavyko įgyvendinti net ir prievartos būdais. Sunaikinus ar vergais pavertus turtinguosius vardan socialinės lygybės, buvo suduotas mirtinas smūgis socialiniam teisingumui. Užgrobti asmeninį turtą - tai atviras, valdžios įteisintas plėšikavimas. Jei atimamas užgyventas, nors gal ir ne visai teisėtai, turtas, tai drauge žlugdoma bet kokia asmeninė iniciatyva, užblokuojamas kelias į ekonomikos pažangą. Kad taip iš tiesų yra, aiškiai parodė SSRS pavyzdys: visą asmeninį kapitalą, žemę, gamybos priemones pavertus valstybine ir visuomenine nuosavybe, ekonomika patyrė neišvengiamą fiasco.

Betgi logika nenori sutikti su besaikiu turtingumo diferencijavimu, kada vieni savo turtus milijonais ir milijardais skaičiuoja, kiti - badu miršta. Juk ir Evangelijoje randame įspėjimą, jog "lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos ausį, negu turtuoliui įeiti į Dievo karalystę" (Mk 10,25). Tai reikštų, kad didžiuliai turtai, kuriuos žmogus stengiasi susikrauti gyvendamas ant žemės, ne tik laikini, bet ir pražūtingi. Tuo

tarpu beturčiai guodžiami: "Palaiminti jūs, vargdieniai, nes jūsų yra Dievo karalystė. Palaiminti, kurie dabar alkstate, nes būsite pasotinti. Palaiminti, kurie dabar verkiate, nes juoksitės" (Lk 6, 20-21). Didžturčiai taip pat gali remtis tokiu Jėzaus pasakymu: "Tai neįmanoma žmonėms, bet ne Dievui: Dievui viskas įmanoma" (Mk 10,26). Šį pasakymą reikia suprasti taip: ne visi turtingieji bus pasmerkti amžinai pražūčiai. Savaime suprantama: jei žmogus įsigijo didžiulį turtą teisėtai, nenuskriausdamas, nepaversdamas elgetomis kitų, o tik atkakliu darbu, sutelkęs savo sugebėjimus, išmintį, jei dalį turto skiria labdarai ar kitokių kilnių idėjų įgyvendinimui ir jei turtas netapo jo žemiškojo gyvenimo tikslu - Dievo akyse jis nėra piktybiškas turtuolis. Svarbu įsidėmėti, kad kiekvieno turtuolio siekis turi būti nukreiptas į pagalbą kitiems, nes "... koku saiku seikite, tokiu ir jums bus atseikėta" (Mt 7,2).

Yra toks priežodis: kas daug turi, tas daug ir nori. Dauguma turtuolių praranda saiką, juos kaskart vis labiau slegia kuo greitesnio praturtėjimo rūpesčiai, kurie dvasinius reikalus nustumia į šalį. Tada išnyksta jautrumas kitų vargui, nelaimei, alkuiui... Į egoizmą pasinėrusiam turtuoliui jį supančios aplinkos reikalai lieka svetimi. Jis būna suinteresuotas palaikyti bendražmogiškus santykius tik tiek, kiek gali gauti sau materialinės naudos. Tokie turtuoliai užsidaro siaurame egoizmo kiaute, krinta į gobšumo ir savanaudiškumo klampynę. Nuolat kaupdamas turtus, žmogus pasidaro pernelyg taupus, netgi šykštus ne tik kitiems, bet ir sau.

Jis nejučiomis tampa materijos vergu. Štai, pavyzdžiui, turi įsirengęs erdvį ir ištaigingą butą, bet juo beveik nesinaudoja, net ir svečių į jį neleidžia, kad nemindžiotų, nepurvintų kilimų, nelamdytų baldų, neprineštų dulkių. Tad ir tūno kokiam ankštame kambaryukštyje, namo pusrūsyje, o apartamentai slepia savo blizgesį už užrakintų durų. Kam?

Ne vieną apima pinigų taupymo ir kaupimo manija. Pinigai jiems tampa gyvenimo tikslu.

Į mano atmintį įsirėžęs vienas atvejis, bylojantis apie turtuolio besaikį vergavimą pinigams. Mito pusbadžiu, vaikščiojo apskuręs, apšepęs, bute baldai visiškai susidėvėję. Žodžiu, žmogelis siaurino savo buities reikmes iki minimumo. O pinigus vis krovė ir krovė, net nepajėgė suskaičiuot, kiek jų turi. Šviesios dielės per darbus, rūpesčius nematė, nes nuolat stengėsi kaip įmanydamas pinigus į asmeninę sąskaitą be paliovos dėti. Pagaliau už stambias machinacijas pateko į kalėjimą, pinigai buvo konfiskuoti. Štai ir finalas! Šitai nebūtų įvykę, jei tasai pinigų garbintojas būtų dažniau pamąstęs, jog į amžinybę nenusineš nė cento. Anot S. Belou, pinigai apglėbia žmogų gyvenime taip, kaip žemė apglėbia jį po mirties.

Pirmąkart žmonės, man rodos, buvo laimingesni už minėtąjį piniguočių, ištiktą tokio liūdnio likimo. Jie pasitenkindavo labai kukliomis reikmėmis: mito betarpiškai gamtoje randamu maistu, dangstėsi žvėrių kailiais, lindėdavo urvuose, miškų tankmėse. Bet jie nekvaitydavo nuo pinigų pertekliaus (tada ir pinigų dar nebuvo). Žmogui pamažu kultūrejant, jo reikmės didėjo. Tai visiškai natūralu: tobulėjant intelektui, atsirado galimybės eiti į materialinę pažangą ir plėstis žmogiškųjų reikmių diapazonui. Žmogus išrado geresnius ir patogesnius darbo įrankius, išmoko statyti būstus, puošti, gerinti maisto kokybę... Turėjo praslinkti tūkstantčiai metų, kol buvęs laukinis žmogus iš-

sivystė iki šiuolaikinio intelektualo. Kartu tobulėjo ir jo gyvenamoji aplinka, nes žmogaus protas vis labiau sugebėjo pajungti dosnią gamtą savo naudai.

Ar tasai pinigų vergas neprimena mums pirmąkart žmogaus savo vargana buitimi, o drakono - savo godumu lengvai plyšantiems popierėliams, kurie reikalingi vien normaliems prekybiniam santykiams palaikyti. Dangus už juos, deja, nenuperkamas, veikiau pragaras praplatėja.

Nelengva rasti žmogų, kuris, praturtinęs ir išstobulines savąją būitį, vieną kartą tvirtai tartų: gana! Įsuktą smagratį ne taip jau paprasta sustabdyti. Gyvenimas pakryptų žymiai geresne linkme, jei ne turtas valdytų žmogų, o žmogus - turtą. Pasidaryti turtų vergu, atiduoti jiems visą savo dėmesį ir širdį, išmintį ir darbą, žodžiu, visą fizinį ir dvasinį potencialą, nepastebint šalia tvyrančio skurdo, - tai pasmerkimo verta gobšulio degradacija, tai žvėries instinkto rūpintis tik savimi demonstravimas. Tenka pastebėti, kaip ties elgeta stabteli ir pinigėlių į sąją padeda dažniausiai tie, kurie ir patys vos besuduria galą su galu. tik jie supranta ir jautriau reaguoja į varguolio dalią. O turtingųjų galvos kartais būna per aukštai pakeltos, todėl ir nepastebi elgetos rankos, nužemintai atkištos išmaldei.

Juokinga, o kartu ir skaudu matant, kaip dalis turtingųjų savo dosnumą rodo gražuolių konkursų, sporto varžybų, naivių televizijos žaidimų rėmimu, o nusigręžia nuo šalia tvyrančio vargo, skurdo, nelaimės. Tokiems dvasios skurdžiams rūpi tik tai, kas kelia jų prestižą.

Kiekvienas žmogus nori gyventi be didelių rūpesčių, turėti santaupų savo ir vaikų ateičiai. Tai natūralus noras, ir jo negalima smerkti. Tačiau toli gražu ne kiekvienas randa saiką savo buitinėms reikmėms tenkinti ir jas tobulinti, lyg būtų užmiršęs, kad šiame žemiškajame gyvenime jis yra tik svečias. Atrodo, pasiekė tai, apie ką svajojo ir ko siekė: įsigijo patogų, erdvų namą, baldus, lengvąjį automobilį, susitaupe

pinigų ateičiai, susirado gerai apmokamą darbą; sukūrė darnią šeimą. Būtų lyg ir viskas. Bet va, ramybės neduoda nuolat auganti technikos pažanga, kuri neleidžia sustingti. O žmogaus fantazijai ribų taip pat nėra. Jau ir namas darosi per ankštas, baldai nebemadingi, neįmantrūs, jau ir naujoviškesnio, patogesnio automobilio reikėtų. O čia dar ir pavydas kirbina matant, jog kaimynas prašmatniau gyvena, daugiau turi. Ir kyla pašėlęs noras žūtbūt jį pavyti ir pralenkti. Tad vėl suka galvą, dienas rūpesčių ir darbų tėkmėje skandina. O laikas nenumaldomai bėga prie amžinybės slenkščio. Ir nepajunta nesi- baigiančių rūpesčių, nepasotinamų įgeidžių nu- vargintas žmogus, kaip atsiduria prieš nenugalim- mą ir neperprašomą mirtį. Belieka nusivilti trumpalaikiais, dažnai net apgaulingais malonu- mais (jei, žinoma, jų turėjo), suvokus, jog veltui išbarstyta energija, liko nepasotinti egoistiniai siekiai ir, kas tragiškiausia, - nuskurdinta dva- sia. Žmogus skaudžiai pergyvena galutinį pra- laimėjimą ilgametėje įnirtingoje kovoje dėl ma- terialinės gerovės, dėl ribų nepripažįstančio komforto. Dažnas susimąsto: jei būtų galima pradėti gyvenimą iš naujo - kaip tvarkyčiausi. Deja, gyvenimas kiekvienam iš mūsų duo- damas tik vieną kartą. Marcus Aurelijus įspėja: negyvenk taip, tarsi ketintum gyventi dešimt tūkstančių metų; neišvengiama lemtis kybo virš galvos.

Baisu, kai individas ima vergauti materijai. Bet dar baisiau, kai jis siekia bet kokiomis prie- monėmis kuo greičiau pralobti kitų sąskaita, pažeisdamas svarbiąsias dorovės norimas. Nesidairydami po plačius horizontus, dirstelė- kime, kas darosi šiandieninėje Lietuvoje. Kiek- vieną dieną užregistruojama kelios dešimtys plėšimo atvejų, šimtai valstybinio ir asmeninio turto vagysčių (o kiek neužregistruojama!). Pri- skaičiuojama per mėnesį kelios dešimtys din- gusių žmonių, surandama neatpažintų nužu- dytų žmonių lavonų. Tai dažniausiai gobšumo ir plėšikavimų aukos. Ir taip diena iš dienos, metai iš metų. Vieni nuskriaudžiami ir nuskur-

dinami, kiti iš to lobsta. Vieni tampa turto gro- bimo aukomis, kiti savo sąžinę gesina restora- nuose, švaistydami ne savo pinigus. Nemažai yra ir tokių "veikėjų", kurie įvairiomis machina- cijomis, sukčiavimais, apgavystėmis kraunasi sau turtus. Apie sąžinę ir atsakomybę jie ne- galvoja.

Lietuvoje išplito organizuoti plėšikavimai, kitaip vadinami mafija. Gerai apsiginklavusių mafijozų grupuotės sugeba įtraukti į nusikals- tamą veiklą net aukštus valdžios pareigūnus. Mafija visada remiasi suktumu, grasinimais, di- versijomis, teroru ir žudymais. Mafija per paly- ginti neilgą laiką išplito ir savo aštriais čiup- tuvais siurbia į save milijonines pinigų sumas.

Klesti ir kita greito ir lengvo pasipelnijimo banga - tai korupcija, kada valdžios pareigūnai, naudodamiesi savo tarnybine padėtimi ir įtaka, leidžiasi paperkami viliojančiomis pinigų su- momis.

Pasieniečiai vos ne kasdien sulaiko furgo- nus su alkoholio ir narkotikų kontrabanda. Šiuo nešvarių bizniu siekiantys greitai pralobti ne- galvoja apie valstybės genetinio fondo išsaugo- jimą, jiems terūpi savi egoistiniai praturtėjimo reikalai.

Taigi turto siekimas vyksta įvairiais būdais ir įvairiomis priemonėmis. Žmogus, praradęs dvasinę pusiausvyrą, apmarinęs sąžinę, apsvai- gęs nuo šėtoniškų turto vilionių, metasi į nusi- kaltimų kelią.

Tad sustokim ir pagalvokim: ar mūsų pil- nos rūpesčių dienos ir nemigo naktys nerieda į šurpią pražūtį?! Aš neraguju grįžti į pirmys- čio žmogaus padėtį, aš ne prieš buitinius pato- gumus, ne prieš pinigines santaupas, tik prieš neteisėtą praturtėjimą, nuo kurio nukenčia kiti. Aš prieš tokį praturtėjimą, kuris žmogų padaro visiškai nejautrų kitų vargui, skurdui. Aš prieš tokį praturtėjimą, kuris neranda ribų ir kuris paverčia žmogų dvasios menkysta. Pravartu įsisąmoninti Diogeno mintį, jog malonumų, kaip ir druskos, reikia turėti su saiku.



GYVATĖ PO ERELIO SPARNU

Juozas Vaišnys SJ

Didelės uolos paunksnėje snaudė susigūžęs išdidus erelis. Ko jam nesnausti, ko jam bijoti, argi jis ne kalnų karalius? Argi jam pavojų bijoti, turint tokius galingus sparnus? Jis gali kaip strėlė staiga šauti į padanges ir pranykti dangaus mėlynėje, virš snieguotų kalnų viršūnių. Bet jam besnaudžiant, tikrai pasivaideno pavojus. Ar tai buvo tik sapnas ar tikrovė, ką gali žinoti? Lyg kas būtų palietęs sparną, lyg koks šaltas daiktas atsirado tarp jo plunksnų. Šoko erelis iš miego, išskėtė ilgus sparnus ir matė, kaip tolsta žemė, kaip kalnų viršūnių sniegas blizga apačioje. Tik staiga aptemo akys, susiglaudė bejėgiai sparnai, ir erelis krito žemyn, į prarają, lyg pajudintas akmuo nuo kalnų viršūnės. Kas gi čia atsitiko, kas galėjo pakirsti šio kalnų milžino jėgas? Jis buvo apnuodintas. Apnuodintas gyvatės, įlindusios po sparnu, kai uolos paunksnėje nerūpestingai miegojo. Neišties jis daugiau savo sparnų, nepasieks baltų blizgančių kalnų viršūnių, nė dangaus mėlyne nesidžiaugs - jis gulės tamsioje prarajoje, šaltas, bejausmis. Puikybė, per didelis savimi pasitikėjimas ir nerūpestingumas jį pražudė.

Daug yra tokių erelių - į vyrus besimušančių jaunuolių, kuriems, atrodo, niekas nebaisu. Jie įsivaizduoja viską žiną, viską suprantą. Jie jaučiasi tikri pasaulio valdovai. Jų negąsdina didžiausi

pavojai, jie nemato audrų, nors ir pačiame jų sunkuryje gyventų. Kai reikia budėti, jie snaudžia. Jei kas juos perspėja, sudraudžia - tie yra jaunimo priešai, atsilikę nuo gyvenimo, nesuprantą, kas yra džiaugsmas, laimė, malonumai. Jie patys gyvenimo malonumais nesinaudoja ir dar pavydi kitiems! Argi jaunystė ne malonumams skirta? Tad reikia išgerti juos iki paskutinio lašelio.

Ir eina tie jaunuoliai be jokių rūpesčių per gyvenimą, kad tik daugiau patirtų kad tik daugiau pamatytų, sukdami kiekvienu pasitaikiusiu taku ar keleliu. Nesvarbu, kur tie takai ir keliai veda — juos ištirti juk įdomu! O kai patenka tarp tokių pavojų, kur visas jėgas reikėtų įtempti, norint praeiti saugiai; kai sutemsta ir akis išplėtus turėtum žiūrėti, kad nepaklystum tankiame miške - tie jaunuoliai užsnūsta ir pasiduoda nerūpestingiems sapnams. Staiga pabunda, nusipurto, kai pasivaidena bjaurios baidyklės. Norėtų bėgti, norėtų kilti, bet jau supančiotos kojos, jau pakirsti galingi jaunystės sparnai...

MEILĖS ANTAUSIAI

Prieš keletą metų mirė, aštuoniasdešimt penkerių metų sulaukęs žymus šveicarų kalnų vadovas Moritz Inberdinen. Paminėsime vieną įdomų įvykį iš jo gyvenimo. Kartą į Cervino viršūnę jis vedė anglų turistą. Lipant žemyn, kilo didelė audra ir tiršta sniego pūga. Keletą valandų juodu ėjo, kovodami su vėju ir sniegu. Anglo jėgos visiškai išsekė. Tokiais atvejais žmogų pradeda imti miegas. Jam atrodo, kad baltas sniegas yra minkščiausias patalas, kurs atgaivins jo jėgas. Žmogus ramiai atsigula į sniegą ir paprastai užmiega amžinu miegu, sušalęs ir užpustytas. Todėl ir anglas krito į sniegą, sakydamas negalįs toliau be poilsio eiti. Kalnų vadovas liepė jam keltis, nes bus tuoj sniego užpustytas ir palaidotas. Anglas nenorėjo nė klausyti. “Gelbėkis tu pats” - sakė kalnų vadovui, - “aš pats už savo gyvybę esu atsakingas, argi tau svarbu, jeigu aš mirsiu?” Bet Moritz Inberdinen nebuvo toks, kurs savo klientą paliktų pavojuje. Visokiais būdais stengėsi jį įtikinti, kad reikia keltis ir eiti. Kai žodžiai negelbėjo, jis pradėjo anglą spardyti ir



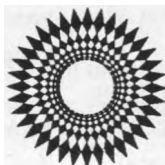
Lietuvos Valstybės Tarybos pirmininkas A. Smetona ir jos narys M. Yčas su JAV lietuvių atstovais kun. Dabužiu, K. Pakštu ir B. Mastausku.

duoti jam antausių. Tas įsižeidęs pašoko, ir juodu pradėjo boksotis. Tokiu būdu praėjo anglui miegas ir nuovargis. Juodu ėjo toliau. Bet po pusvalandžio ir vėl ta pati istorija. Anglas vėl krinta į sniegą ir atsisako toliau eiti. Vadovas vėl jam skaldo antausius... Ir taip juodu pykdamiesi ir mušdamiesi pasiekia artimiausią kalnų užėigą. Anglas krinta į lovą ir sumurma vadovui, kad rytoj, kai pailsės, jam atkeršysiąs už tuos antausius ir spardymus. Bet kai ryto metą pabudo, suprato, iš kokio pavojaus jį kalnų vadovas išgelbėjo, nors vartodamas ir nelabai švelnias priemones. Jis ištiesė jam ranką ir nuoširdžiai padėkojo už gyvybės išgelbėjimą.

Panašių scenų įvyksta ir mūsų šeimose. Jau-

nuolis ar jaunuolė kartais visai nenujaučia didelių gresiančių pavojų ir nori ramiai užmigti jų sukuryje. Tėvas ar motina stengiasi atkalbėti, pamokyti, patarti, bet dažniausiai būna viskas veltui. Tada griebiamasi šiurkštesnių priemonių. Vaikai mano, kad tėvai yra žiaurūs, kad jų siekių ir laimės nesupranta. Dėl to būna daug barnių, pykčio ir ašarų. Bet praeina vieni kiti metai, ir vaikai supranta, kad to tėvų elgesio su jais negalima žiaurumu vadinti.

Ne, tai buvo gryniausia meilė ir išgelbėjimas iš didžiųjų pavojų. Jaunuoli, jei nori, pasiklausk savo vyresniųjų draugų, kurie visa tai jau pergyveno, jie pasakys, kad tai tikriausia tiesa.



Atsiūsta paminėti

Nijolė Jankutė. **ATVIRUKAI.** Kelionių įspūdžiai. Išleido Vydūno Fondas 1999 m. Viršelįs Jono Kuprio. Knygą surinko A. Pečkaitienė. Spausdino *Draugas*. Tiražas - 5000 egz. Daug nuotraukų iš kelionių. Apie 200 puslapių, kaina 10 dol.

Autorė atsiuntė knygą Redaktoriui su tokia dedikacija: "Mielas Tėve Vaišny, jeigu ne Jūsų puikiai suplanuota kelionė į nuostabius kraštus, mano 'Atvirukai' nebūtų gimę. Ačiū. Nijolė".

Taip, tai tikra tiesa. Mudviem su *American Travel Service* vadovu p. Aleksu Lauraičiu teko daug tartis, planuoti, kol galėjome mūsų žurnalo skaitytojams paskelbti tokią žinią: "Jau galutinai nustatyta, kad mūsų ekskursija į Egiptą, Šventąją Žemę ir Graikiją bus 1981 m. nuo balandžio 25 iki gegužės 14 dienos".

Ta kelione buvo patenkinti ir sužavėti visi ekskursijos dalyviai. Jie buvo sužavėti ir ekskursijos dalyvės Nijolės Jankutės tų kelionių aprašymu *Laiškuose lietuviams*. Tie klasikiški aprašymai buvo kiekviename žurnalo numeryje nuo 1981 m. liepos-rugpjūčio iki 1982 m. to paties mėnesio numerio. Ten jie buvo vadinami ne atvirukais, bet laiškais lietuviams iš atitinkamų vietovių. Tie aprašymai beveik pažodžiui dabar perkelti į *Atvirukus*. Jie užima didesnę pusę knygos, kurią visi skaitytojai taip džiaugsmingai sutiko.

Antroje knygos pusėje aprašytos kitos kelionės, ypač autorei lankant savo dukrą Dovilę, gerai susipažinusią su žavingąja Australija. Be abejo, ji

buvo kompetentinga savo motinos vadovė po įdomiausias šio fantastiško žemyno vietas.

Autorė baigia savo atvirukus tuo pačiu postscriptum, kaip ir savo aprašymus *Laiškuose lietuviams*, cituodama Jono Aisčio eilėraščių *Kelionė*:

*Gyvenimas - tai kaip graži kelionė -
Išsirengti, keliauji ir grįžti atgal...*

*Vieni laivais - bures ištempęs vėjas -
Kiti gi pėsti eis per miestus ir šalis.*

*Ir nors sakais, kad tu ne Odisėjas,
Bet nežinai, kiek tu papasakot gali!*

"Trumpos buvo mano viešnagės šiose kraštuose ir miestuose. Tebežiūriu į juos keliautojo akimis, primųjų įspūdžių pagauta, norėdama į margą kelionės atviruką sutalpinti tai, kas nesutalpinama..."

Pažint kraštų ir jų žmonių gyvenimą, reikia ten gyvent. Ir ne vienerius metus. Tačiau keliautojas tokios galimybės neturi. Jis - keistas sutvėrimas... nuo kasdienybės grandinės, jis mėgaujasi, savo trumpa laisve, norėdamas viską pamatyti, paragauti ir sužinoti. Deja, pamato tik pačius ryškiausius lankomo krašto paminklus ar žmones, paragauja retai autentišką, greičiau turistų gomuriui gamintą maistą ir, jei tikrai nori žinoti, skaito knygas apie svečius kraštus, prieš išvykdamas.

Tačiau jokia knyga ir jokia fotografija neatstoją tikrojo vaizdo - trijų matavimų iškarpos iš mūsų fantastiškos planetos vieno kito kampelio. Kada esi pats tos iškarpos dalis, apsuptas garsų, kvapų, spalvų ir oro, kada matai ir lieti tai, kas buvo negyvas vaizdas ar parašytas žodis, tada pajunti Žemės dydį ir savo mažumą, pradedi suvokt jos geografinės ir istorinės keistenybes; apsvaigsti, nustebintas žmogaus kūrybos galia ir kultūrų įvairybė. Galbūt keliaudamas stipriausiai pajunti, kaip brangi ir ypatinga mūsų Žemė - vienintelė tokia, nepakartojama Kūrėjo dovana žmogui".

Alfonsas Nyka-Niliūnas. **DIENORAŠČIO FRAGMENTAI** 1971-1998. Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas. 218 Brookside Lane, Unit



**Aukštaitijos valstybiniame parke paminklas
žuvusiems dėl Lietuvos laisvės 1918-1934 m.**

Onos Rušenienės nuotr.

A Willowbrook IL 60514-2907. Tiražas - 600.

Kieti viršeliai, 750 psl., kaina 30 dol.

Geriausias būdas, norint kurį nors asmenį pažinti - skaityti jo dienoraštį.

Autoriaus pastaba. Pora žodžių dėl šių užrašų (įskaitant ir 1938-1970 metus) "charakterio": tai laiko akimirų padiktuoti įspūdžiai, ne akmenyje iškalto nuomonės; viskas čia tik užrašoma, ne dėstoma; viskas paremta ne tiek etine, kiek estetinė logika; viskas rašyta tik sau. Iš to visi prieštaračiai, pasikartojimai, chronologiniai nukrypimai etc. Kas vakar buvo balta, šiandien gali būti juoda, ir atvirkščiai. Todėl aš ir nesu pasiruošęs ką nors ginti ar dėl ko nors teisintis. Bet atsakomybė už kiekvieną žodį, savaime aišku, yra mano.

LITHUANIAN PAPERS. Vol. 13-1999

Jau trylikti metai mažytis Lietuvos studijų sambūris Tasmanijos universitete kasmet išleidžia *Lithuanian Papers*. Šito žurnalo pagrindinis tikslas yra dominti svetimtaučius Lietuva ir skatinti mokslo darbus visomis temomis apie Lietuvą ir lietuvius.

Kad šitos pastangos neša vaisių, matyti iš *Lithuanian Papers* plataus turinio. Dabar į žurnalą rašo įvairių sričių žinovai, lietuviai ir nelietuviai, iš viso pasaulio. Žurnalas turi 2000 prenumeratorių 22 valstybėse ir vis dar plinta į naujas šalis.

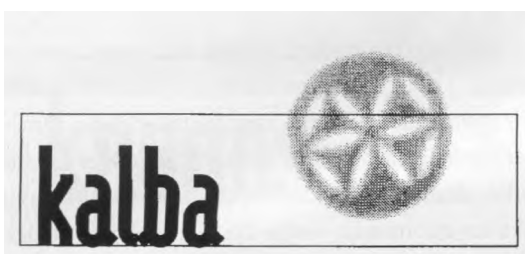
Žurnalą redaguoja Algimantas P. Taškūnas.

LITUANUS. Vol. 45:4. Redaguoja Violeta Kelertienė. Adresas: *Lituanus*, Violeta Kelertas, Department of Slavic and Baltic Languages & Literature, 1728 University Hall, University of Illinois at Chicago, S. Morgan St., Chicago, IL 60607-7112.



■ Varniuose, buvusiam Žemaičių vyskupijos centre, dar šiais metais rengiamasi įamžinti dviejų iškilių Lietuvos kultūros asmenybių - vysk. Merkelio Giedraičio ir lietuvių katalikiškosios raštijos pradininko kan. Mikalojaus Daukšos atminimą. Paminklų projektus paruošė klaipėdiškis skulptorius Arūnas Sakalauskas.

■ Pasitikdama 2000-ųjų metų jubiliejų, Šiaulių miesto savivaldybė paskyrė lėšų įrengti galingiems projektoriams, kurie nakties metu apšviestų katedrą. Prožektoriai pirmą kartą buvo išbandyti rugpj. 18 d. vakarą. Ta proga Šiaulių vysk. Eugenijus Bartulis aukojo iškilingas šv. Mišias.



Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS SJ

NEPIKTNAUDŽIAUKIME BRŪKŠNELIAIS

N eseniai teko nuodugniau pasigilinti į mūsų kūno kultūros ir sporto specialistų prieš keliolika ar keliasdešimt metų leistas knygas ir knygeles. Jose rasta nemaža kalbos klaidų, bet labiausiai nustebimo besaikis brūkšnelio rašymas. Tai nėra vien rašybos dalykas: šitaip dažnai stumiami iš vartosenos tradiciniai lietuvių kalbos žodžių junginiai, jie keičiami neįprastais verstinais. Kadangi piktnaudžiauti brūkšneliais svetimų kalbų pavyzdžiu mėgsta daugelio sričių specialistai, manyčiau, šis straipsnelis, nors jo pavyzdžiai tik iš sporto kalbos, galėtų būti pravartus ir kitiems.

Brūkšnelio nereikia tarp sintaksiškai nelygiaverčių daiktavardžių, kurių vieno sąvoką platesnė, o antro - siauresnė, ir tas antras daiktavardis tik tikslina, papildo pirmą, eina jo priedėliu. Antai be brūkšnelio rašytina *inžinierius konstruktorius, inžinierius statybininkas, inžinierius technologas* (antras daiktavardis platesnę inžinieriaus sąvoką tik tikslina, konkretina); *gydytojas chirurgas, gydytojas terapeutas, gydytojas psichiatras* (antras daiktavardis tikslina gydytojo sąvoką); *sportininkas čempionas, sportininkas atskyrininkas, sportininkas imtynininkas, sportininkas irkluojujas* (tikslinama sportininko sąvoka), todėl klaidinga: *Didelėse varžybose būtina ir prietaisų inžinierius-elektrikas* (= inžinierius elektrikas); *Reikėjo gydytojo-chirurgo* (= gydytojo chirurgo arba tiesiog chirurgo) pagalbos; *Sportininkai-profesionalai* (= Sportininkai profesionalai) gauna užmokestį;

Sportininkas-mėgėjas (= Sportininkas mėgėjas) tobulina savo fizinę galią; Tokiose varžybose dalyvaudavo sportininkai-atskyrininkai (= sportininkai atskyrininkai; atskyrininkai; atskyrį turintys sportininkai); *Gelbėtojai-narai* (= Gelbėtojai narai) teikia pagalbą apvirtusioms valtimis; *Svarbu, kad teisėjai-asistentai* (= teisėjai asistentai arba asistuojantys teisėjai) nesuklystų; *Kaip reikėtų ruošti boksiningą-naują* (= boksiningą naują)?; *Uždaryme dalyvauja komandos-nugalėtojos* (= Uždarymo ceremonijoje, šventėje... dalyvauja komandos nugalėtojos arba nugalėjusios komandos).

Brūkšnelis nerašytinas tarp sintaksiškai lygiaverčių, bet reiškiančių ne vieną, o dvi sąvokas daiktavardžių. Šiuo atveju vietoj brūkšnelio reikia jungtuko *ir*. Antai su jungtuku *ir* rašytina *kultūros ir švietimo darbas* (ne kultūros-švietimo darbas), *statybos ir remonto trestas* (ne statybos-remonto trestas), *pajamos ir išlaidos* (ne pajamos-išlaidos), todėl klaidinga: *Gali būti pažeista širdies-kraujagyslių* (= širdies ir kraujagyslių sistema; *Svarbu tinkamas dešinės kojos ištiesimas-pasukimas* (= ištiesimas ir pasukimas; gyviau: *Svarbu tinkamai ištiesti ir pasukti dešinę koją*); *Pečių-dubens* (= Pečių ir dubens) sukryžiavimas turi išlikti; *Čia aprašomi baidarių-kanojų* (= baidarių ir kanojų) irklavimo pagrindai; *Būtinai įvertinti nervų-raumenų* (= nervų ir raumenų) pastangas; *Reikia vystyti* (= ugdyti, stiprinti) *greičio-jėgos ištvermę* (= greitį ir jėgą); *Pasitaiko ūgio-svorio* (= ūgio ir svorio) neatitikimo: *Su sportininkais reikia aptarti technikos-taktikos* (= technikos ir taktikos) elementus; *Rengiamo pratybas-treniruotes* (= pratybas ir treniruotes arba treniruočių / treniruojamąsias pratybas).

Brūkšnelio nereikia tarp daiktavardžio ir jį apibūdinančio pažyminio - būdvardžio arba dalyvio, todėl klaidinga: *Čia aptariami mokslinio-tyrimo* (= mokslinio tyrimo; mokslo tiriamojo) darbo būdai; *Ši knygutė - tai mokymo-metodinė* (= mokymo metodinė / mokomoji) priemonė; *Sudarome mokomosios-treniruočių* (= mokomosios treniruočių) stovyklos dalyvių sąrašą; *Tai prak-*

tiniai-veiklos (= praktiniai veiklos; veiklos praktikos) uždaviniai. Reikia pripažinti, kad tokios brūkšnelio vartosenos dabar retai besitaiko.

Brūkšnelio nereikia tarp dviejų sintaksiškai nelygių būdvardžių arba tarp dalyvio ir būdvardžio, jie nėra vienos neatsiejamos sąvokos. Šiuo atveju brūkšnelis arba išmestinas, arba, kur įmanoma keistinas jungtuku ir: *Tai teoriniai-apibendrinantieji* (= teoriniai apibendrinamieji) tyrimai; *Sustiprėjo mokomasis-sportinis* (= nemokomasis sporto; sporto mokymo) darbas; *Taip mažėja stabdantis-neigiamas* (= neigiamas stabdantis / stabdomasis) atremties reakcijos poveikis; *Aptarkime sporto lavinamį-auklėjamąjį* (= lavinamąjį ir auklėjamąjį) efektą; *Daug lemia moraliniai-visuomeniniai* (= moraliniai ir visuomeniniai) motyvai; *Atsižvelkime į sportininko moralines-valines* (= moralės ir valios) savybes.

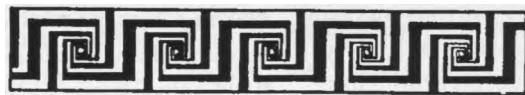
Netinka pirmą būdvardį rusų kalbos pavyzdžiu vartoti kaip nekaitomą žodį ir po jo rašyti brūkšnelį; *Reikia atsižvelgti į žmonių anatomo-fiziologinius* (= anatominius ir fiziologinius skirtumus); *Ši problema tirama ir mediko-biologiniu* (= medicininiu ir biologiniu) aspektu. Šitokios klaidos bemaž jau išnykusios.

Visiškai neaišku, ką reiškia brūkšneliu sujungti tam tikri prieveiksmai. Brūkšnelis čia visai nereikalingas: *Stumkime rutulį pirmyn-aukštyn* (= pirmyn aukštyn; įprasčiau: *Stumkime rutulį į viršų pirmyn*); *Šuolius galima įsibėgėjus atlikti tik pirmyn-aukštyn* (= pirmyn aukštyn), plg. *Vaikšto ir vaikšto pirmyn atgal*.

Nereikia rašyti brūkšnelio tarp prieveiksmio ir su juo einančio būdvardžio: *Pilkai-juodas* (= *Pilkai juodas*) fonas čia nederas; *Sportininkai žaidė Žydrai-melsvais* (*žydrai melsvais*) marškinėliais.

Įteisintų brūkšnelio rašymo atvejų lietuvių kalboje nedaug. Brūkšnelis rašomas tarp sintaksiškai lygiaverčių žodžių, nusakančių vieno daikto, reiškinio arba vienos ypatybės pavadinimą. Nė vienas taip sujungtų žodžių nėra svarbesnis už kitą arba priklausomas nuo kito. Dažniausiai tai būna daiktavardžiai: *lopšelis-darželis*, *festivalis-apžiūra*, *pasitarimas-seminaras*. Taip nurodomi ir asmenys, einantys dvejas pareigas, turintys du sugretintus darbus: *treneris-būrelio vadovas*, *vairuotojas-eks-peditorius*, *dažytojas-tinkuotojas*. Brūkšneliu dar jungiamos dvi savarankiškos to paties asmens pavardės: *Stuoka-Gucevičius*, *Kymantaitė-Čiurlionienė*, taip pat pavardė ir slapyvardis: *Mykolaitis-Putinas*, *Krėvė-Mickevičius*. Brūkšnelis rašomas ir tarp dviejų sintaksiškai lygiaverčių būdvardžių, reiškiančių vieną kompleksinę daikto ypatybę, bet tokie atvejai palyginti reti: *socialinė-ekonominė sistema*, *techninis-ekonominis rodiklis*, *mokslinis-metodinis darbas*, *mokslinė-metodinė konferencija*. Bene dažniausiai, ypač dalykiniuose raštuose, brūkšnelis pasitaiko prie skaitmenų: *kosminis laivas "Progres-1"*, *raketa "Venera-7"*, *lėktuvas "Tu-134"*; *"Poezijos pavasaris-85"*; *1-oji vidurinė mokykla*; *1990-ieji metai*, *paminėtas 50-metis*; *60-tūkstantasis lankytojas*.

Jonas Šukys



■ Kun. Jono Pakalniškio, Apreiškimo lietuvių parapijos klebono emerito, 60 m. kunigystės sukaktis buvd paminėta spalio 24 d. New Yorke.

■ Birželio 30 d. Imbrade prie Ilgio ežero buvo surengta giesmių šventė *Giesmė Marijai*. Tai kasmetihs Švč. M. Marijos, prieš 32 m. pasirodžiusios ant šio ežero, pagerbimas. Šventėje dalyvavo Molėtų, Kaulio ir Zarasų chorai. Žmonių prisirinko kaip niekad daug.



Paruošė Laima Krivickienė

KRIKŠČIONYBĖ LIETUVOS MENE

Šventas Tėvas Jonas Paulius II apaštaliniam laiške "Trečiajam tūkstantmečiui artėjant" maloniai kviečia kiekvieną "pagal išgales prisidėti, kad būtų paminėtas 2000 metų Jubiliejus, kuris tikrai neša ypatingą Viešpaties malonę Bažnyčiai ir visai žmonijai". Atsiliepdamas į šį kvietimą, Lietuvos dailės muziejus rengia monumentalią parodą, *Krikščionybė Lietuvos mene*, kuria siekiama vertingiausias meno kūrinius išreikšti krikščioniškosios kultūros Lietuvoje savitumą ir vertę.

Per 5000 Lietuvos menininkų sukurtų, arba į Lietuvą patekusių ir parodoje eksponuojamų meno vertybių lankytojai pamatys Taikomosios dailės muziejuje - istoriniame Vilniaus žemutinės pilies Arsenale. Paroda apims visą šio didingo pastato erdvę ir bus išdėstyta 3000 kv. m plote.

Parodos centre - pirmą kartą eksponuojamas Vilniaus katedros lobynas - unikali XIV-XX a. meno vertybių kolekcija, mūsų nacionalinė relikvija, susiejanti garbingą kelių šimtmečių Bažnyčios, tautos ir valstybės istoriją su dabartimi, ugdomi istorinę savimonę ir pilietinį pasididžiavimą. Per šimtmečius Vilniaus katedros lobynas sukaupė aukščiausio meninio lygio auksakalystės šedevrus, nusagstytus brangakmeniais, puoštus ažūriniais ornamentais, reljefinėmis ir emalio kompozicijomis.

Krikščionybės Lietuvoje laikas parodoje atskleidžiamas vertingiausiais gotikos, renesanso, baroko, klasicizmo, istorizmo stilių taikomojo ir vaizduojamojo meno kūrinių - tapybos, skulptūros, juvelyrikos, tekstilės, grafikos ir kt. darbais, religinės tematikos liaudies meno unikumais.

Paroda taps įžanga į Lietuvos vardo tūkstantmečio - Mileniumo paminėjimą
(Santara. 99.žiema.33)

PRISIKĖLIMO ŠVENTOVĖS LIKIMAS - TAUTOS MORALINIS VEIDAS

Kauno arkivyskupijos kurija, Kauno miesto savivaldybė, Kauno apskrities viršininko administracija, Kauno deputatų klubas Kauno miesto savivaldybėje organizavo konferenciją "Prisikėlimo šventovės ateitis".

Mūsų tėvai dar 1922 metais buvo nutarę pastatyti bažnyčią - padėkos už atgautą laisvę simbolį - paminklą, teikiantį jėgų tautos atgimimui ir primenantį, kad visos aukos tėvynei nebuvo ir nebus beprasmės. Tada prof. Pranas Bučys pirmasis iškėlė mintį, kad Nepriklausomybės atgavimo paminklas turėtų būti bažnyčia. Šiai minčiai pritarė ir J. Tumas-Vaižgantas. 1934 metais, per Eucharistinį kongresą, buvo pašventintas šventovės kertinis akmuo. Lietuva buvo paaukota Švč. Jėzaus Širdžiai. Prasidėjo lėšų rinkimas. Statybos darbai tęsėsi iki 1940-ųjų. 1952 metais pagal potvarkį, šiame neužbaigtame statinyje buvo įkurta gamykla. Atgavus Nepriklausomybę, fabriką paversta bažnyčia sugrąžinta tikintiesiems. Ją atstatant, buvo būtina įvertinti visiškai pasikeitusią urbanistinę situaciją ir pasikeitusias liturgines nuostatas, patvirtintas II Vatikano Susirinkimo.

Pakitimai diktuoja ir patvirtina nuostatą, jog bažnyčia turėtų tapti Prisikėlimo šventove, kuri tarnautų ne vien tik sakraliniams poreikiams. Visų atvykstančių patogumui po bažnyčios šventoriumi siūloma įrengti požeminę automobilių stovėjimo aikštelę, autobusams planuojama aikštelė prie Žemaičių gatvės, po pietine šventoriaus dalimi siūloma įrengti katalikų jaunimo centrą. Šventovė, stovinti ant kalno, gerai iš visų miesto dalių pasiekama žvilgsniu, nuo Vienybės aikštės būtų pasiekama takais, kylančiais į šventoriaus pietvakarinę dalį. Kanauninkas Kapočius anuomet rašė: "Apatiniame bažnyčios aukšte bus dar erdvesnė koplyčia su savo altoriais, atskirais vargonais ir ištisais rūmais mirusiems pagerbti"...

Deja, aplink Prisikėlimo šventovę tebestovi

pastoliai... Artėjantis Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dešimtmetis, Krikščionybės 2000 metų ir valstybės tūkstantmečio jubiliejai nebus visaverčiai, jeigu nesugebėsime sutelkti visų tautos galimybių tęsti ir užbaigti tėvų pradėtą darbą. Prisikėlimo šventovės likimas - tautos moralinis veidas. Konferencijos dalyviai pritarė iniciatyvinės grupės siūlymui steigti Prisikėlimo šventovės rėmimo fondą. Prisikėlimo šventovės ateitis priklauso nuo mūsų visų. (*XXI amžius* Nr. 95)

LIETUVOS JAUNIMAS RUOŠIASI EUROPOS SUSITIKIMUI VARŠUVOJE

Prieš šešiasdešimt metų brolis Rožė, dabar jau tapęs ekumenizmo simboliu, pradėjo evangelizacinį darbą tarp jaunimo. Mažame Pietų Prancūzijos Taizės kaimelyje jis įkūrė brolių bendruomenę, kuri dabar jau ištisus metus priima piligrimus - jaunimą, atvykstantį iš visos Europos. Ypač vasarą čia gausu atvykstančių, daug atvyksta ir iš Lietuvos. Taizės brolių, bendruomenės dėmesys socialinėms problemoms skatina ir Lietuvos jaunimą, grįžusį namo, nelikti abejingą aplinkinių vargui.

Kasmetiniai Europos jaunimo susitikimai vyksta vis kitose vietose. Pernai Milane vykusiam susitikime lietuvių buvo apie keturis tūkstančius, t.y. viena didžiausių tautinių grupių šiame susitikime. Bendras dalyvių skaičius Milane siekė šešiasdešimt tūkstančių. Tai labai gera proga jaunimui priartėti prie tikėjimo ir Bažnyčios. Po tokių piligriminio kelionių grįžę jaunuoliai neretai aktyviai įsitraukia į Lietuvos Bažnyčios gyvenimą. Jie tampa nuoširdžiai praktikuojantys ir vis labiau sąmonėjantys bendruomenės nariai. Taizės brolių vykdoma susitaikymo misija didelį indėlį įneša į ekumenizmo idėjų praktinį įgyvendinimą. Burdami jaunimą bendrai maldai už pasaulio vienybę ir taiką, Taizės broliai veda juos prie tikėjimo šaltinio, moko pažinti Dievo žodį.

Lietuvoje jau prasidėjo intensyvus pasiruošimas Taizės brolių, bendruomenės organizuojamam Europos-jaunimo susitikimui Varšuvoje. Šiemet susitikimas vyko Šiaulių B. Andriuškos, SJ katalikiškoje pradinėje mokykloje, susitikime daug dėmesio skirta maldai. Be maldos, jaunimas dalijosi

patirtimi, aptarė su kelione susijusius klausimus. Į susitikimą atvykęs svečias iš Varšuvos džiaugėsi, kad Lietuva stropiai ruošiasi būsimam jaunimo susitikimui. Susitikime dalyvavo 75 dalyviai iš įvairių Lietuvos miestų, jiems talkino tėvai jėzuitai - Šv. Ignaco bažnyčios rektorius kun. Anicetas Tamošaitis SJ ir kun. Vidmantas Šimkūnas SJ (*XXI amžius* Nr. 95)

MAŽVYDAS - TAUTOS PRANAŠAS IR ŽADINTOJAS

Trumpam sugrįžkim į XVI amžiaus Lietuvą. To meto Lietuva, nors jau aprėdyta katalikiškais rūbais, savo vidumi tebebuvo pagoniška. Štai Martyno Mažvydo žodžiai, užrašyti pirmosios lietuviškos knygos *Katekizmas* lotyniškoje pratarinėje: "Ne be didelio širdies skausmo tatai miniu, - kokia nekultūringa ir tamsi, palyginti su kitomis tautomis, nepažįstanti jokio pamaldumo ir krikščioniškosios religijos mūsų tauta". Tai matydamas, Mažvydas drąsiai meta iššūkį - "Atsiverskite į gyvąjį Dievą", tai ir yra jo Katekizmo - pirmosios lietuviškos knygos esmė. Kaip prasminga, kad pati pirma knyga, parašyta tautos kalba, kviečia tikėti Dievą ir visų Kūrėją. Šio fakto neišryškina ir net nemini daugelis kalbininkų ar istorikų, nagrinėję Mažvydo kūrybą.

Visai neseniai Lietuvoje buvo iškilmingai švenčiamas *Katekizmo* pasirodymo 450 metų jubiliejus. Buvo įdėta labai daug darbo - grupė specialistų darbavosi net dvejus metus, kad parengtų tik informacinį leidinį apie jubiliejų, Mažvydo gyvenimą ir darbą. Tai yra labai gerai. Blogai tai, kad visame tame šurmulyje niekas negalėjo, niekas nenorėjo arba nemokėjo surasti tikrųjų Mažvydo asmenybės ir tikėjimo, bei jo knygos gimimo šaknų. Mažvydas visų pirma buvo tikintis Evangelija, Dievo žodžiu ir stipriai, kaip tik galėjo, troško, kad visi lietuviai galėtų skaityti Šventąjį Raštą.

Toks turėjo būti *Katekizmo* tikslas: šaukti tautą atgailai ir kviesti ją tikėti gyvu Dievu. O kad paprastas žmogus galėtų skaityti Evangeliją, Mažvydas kūrė raidyną ir raštą. Teisingai vertinamas kaip lietuvių raštijos tėvas, jis nusipelnė būti ir pirmuoju lietuvių tautos dvasios tėvu. Pats gyvai tikėdamas Dievą, Mažvydas kvietė tai daryti ir savo

tautiečius. Todėl būtų labai prasminga paklausti ir įsigilinti į tai, ką jis kalbėjo.

(*Kauno diena* Nr. 147)

RELIGINIS MENAS KYLA IŠ UŽMARŠTIES

1988-aisiais metais antrojo vyskupų suvažiavimo metu buvo priimtos rekomendacijos, kad religinio meno muziejai būtų kuriami visose vyskupi-jose, siekiant, kad su religija susijusios meno vertybės patektų ne į valstybinius ar privačius, bet į religinio meno muziejus. Tada, netrukus po suvažiavimo, menotyrininkė Laima Šinkūnaitė parengė projektą, pagal kurį toks įsteigtas muziejus, galėjęs tapti M.K. Čiurlionio dailės muziejaus filialu. Bėgo metai, tačiau valstybė taip ir nesurado lėšų bažnytinių vertybių išsaugojimui. Tuomet savo turto išsaugojimu susirūpino Bažnyčia.

“Siekdamas užtikrinti jau sukauptą ir Kauno arkivyskupijos bažnyčiose esantį vertingų meno kūrinių priežiūrą, tyrinėjimą ir apsaugą, šiuo dekretu atkuriu 1935-1940, 1941-1944 metais Kaune veikusį bažnytinės dailės muziejų ir jam skiriu patalpas Kauno Arkivyskupijai priklausančiame pastate Kaune. Atkurtasis muziejus vadinsis Kauno arkivyskupijos Bažnytinio meno muziejumi”, - 1999 metų birželio 17 d. pasirašė dekretą arkivyskupas Sigitas Tamkevičius.

“Viena muziejaus funkcijų, - perimti tai, kas liko iš anų laikų, bei kaupti tai, kas saugotina dabar”, - sakė šio muziejaus direktorius P. Stanišauskas. Atkūrus muziejų, pirmiausia jo darbuotojai perėmė meno vertybes, buvusias Kunigų seminarijoje. Kitos muziejinės vertybės deponuotos iš bažnyčių. Yra tokių vertybių, kurios dabar laikomos muziejaus saugyklose, o vėliau gali patekti į bažnyčias. Pavyzdžiui, muziejuje saugoma daug vertingų religinio meno kūrinių, puošusių Šv. Jurgio bažnyčią. Kol kas Šv. Jurgio bažnyčia priklauso savivaldybei. Bažnyčią puošę altoriai, paveikslai, skulptūros nesunaikinti, saugomi muziejuje. Daugumos seniausių XVII amžiaus vertingiausių vėlesnių laikų muziejaus eksponatų žmonės niekur nėra matę.

Kauno arkivyskupijos sudaryta bažnytinio meno komisija užsiima eksponatų suradimu ir įver-

tinimu. Komisijos nariai - vyskupas Rimantas Norvilą, kanauninkas Algirdas Kajackas, meno-tyrininkės Laima Šinkūnaitė ir Marija Matuškaitė rengia ekspedicijas, važinėja po parapijas, apžiūri ir įvertina meno kūrinius. Tokių ekspedicijų sėkmę lemia parapijų klebonų aktyvumas. Tenka pripažinti, kad turtingiausias išsaugotais eksponatais yra Žemaitijos kraštas.

Dabar muziejui atiduotos patalpos Vilniaus gatvėje. Nuo 1654-ųjų šiame pastate veikė Dominikonų vienuolynas, uždarytas XIX amžiuje. Tarpukariu pastate gyveno Švenčiausios Jėzaus Širdies vienuolės. O pastaruoju metu patalpose dirbo parengiamoji kunigų seminarijos grupė. Ir dabar antrojo aukšto patalpose mokosi VDU Teologijos fakulteto studentai, tad muziejui skirtas tik pirmasis aukštas. Pakol kas muziejuje tikros ekspozicijos salės dar nėra, eksponatai saugomi saugyklose, tačiau jau ir dabar juos galima apžiūrėti.

(*Laikinoji sostinė* Nr. 291)

"20 ŠYPSENŲ JUMS"

Taip pavadinta paroda veikė Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje. Joje Kauno bendrija *Viltis*, vienijanti sunkios protinės ir fizinės negalės vaikus auginančias šeimas, rodo geriausias šiemet sukurtus jaunuolių darbus. Žinant, kad šie negalės vaikai buvo pripažinti nemokytiniais, suvokiant ribotas jų mąstymo galimybes ir rankų judrumą, piešiniai stebina ir kruopščia įdomia atlikimo technika, ir savitu pasaulio matymu.

Mokytoja - meno terapeute Jadvyga Visockienė ir *Vilties* bendrijos pirmininkė Joana Simanauskienė įsitikinusios, kad kūryba ir domėjimasis menu neįgaliesiems ne tik saviraiška, bet ir puikūs vaistai, integracija į visuomenę.

VĖŽIAI MOŠĖS EŽERE PER 100 METŲ BEVEIK NEPAKITUSI AUGALIJA

Senosios Lietuvos sostinės kraštas išsidėstęs tarp Trakų ir Aukštadvario aukštumų, kurios priklauso paskutinio apledėjimo suformuotoms didžiosioms, ežeruotoms Baltijos aukštumoms, jų Lietuvos lankui. Jas skiria Strėvos ir Verknės aukštupiai. Ant ledyno sąnašų įsikūręs Trakų miestas.

Trakų kraštas Lietuvoje - ežeringiausias. Jame 290 ežerų. Giliausias - Nečiūnų (52 m), didžiausias, turintis 21 salą, yra Galvės ežeras. Pietinė krašto dalis upingesnė. Trakuose daug miškų, mažiau dirbamos žemės, keliskart mažiau melioruotų plovų. Čia žvarbesnės žiemos ir šiltesnės vasaros. Šios sąlygos lėmė, kad palyginti su prancūzų, vokiečių, lenkų botanikų atliktais prieš 1000 metų tyrimais, augalija beveik nepasikeitė. Šiuo metu užfiksuota 940 rūšių augalų.

Tik pernai Mošės ežere rasta balinių vėžlių. Trakų krašte yra visų rūšių grupių Lietuvos gyvūnijos, tik šiame krašte aptinkami tokie žinduoliai, kaip beržinė sicista, pelkinis pelėnas, didžioji miegapelė. Iš sparčiai nykstančių paukščių galima vis dar pamatyti juodąjį gandrą, juodakaklį kragą, teterviną, jūrinį erelį, juodąjį pėslių ir kt. O skaidriuose ežeruose dar galima sugauti seliavų, stintelių, net sykų, ungurių. Trakų ežeryno subrendę unguriai neršti plaukia net į Saragasų jūrą, kurioje 28 laipsniai šilumos temperatūra jiems ypač palanki. Jaunikliai atgal grįžta Neries intakais.

(*Lietuvos aidas* Nr. 159)

MAŽOSIOS LIETUVOS DIDIEJI

Ištisą mūsų kultūros epocha apimančia knygą pristatė Vydūno draugija. Paskutinę trilogijos *Mažosios Lietuvos didieji* dalį "Vydūnas", B. Aleknavičius buvo parengęs Vydūno 125-osioms gimimo metinėms, bet dėl lėšų stygiaus ji pasirodė tik po 6 metų. Daugiau kaip 400 psl. knygoje sukaupta beveik visa ikonografinė medžiaga apie Vydūną, pateikiama 8000 fotografijų.

Knygos konsultantas V. Bagdonavičius pasiūlyė, kad ilgą laiką buvęs nežinomas, Vydūnas dabar vos ne kasdien yra su mumis, vis dar sužinome ką nors nauja apie didįjį lietuvininką. Šis veikalas kaip enciklopedija, atskleidžianti visą to laiko gyvenimo kroniką, dvasią ir kontekstą, aktualizuojanti vyduniškosios etikos poreikį mūsų visuomenėje.

(*Lietuvos rytas* Nr. 29)

GYDANTI SKUDURINUKĖS JĖGA

Lėlytes su KIWANIS klubo ženklų pradėjo siūti Nepriigirdinčių vaikų mokyklos internato auklėtinės. Darbų mokytoja sakė, kad penktokės - devintokės net varžėsi konkurse, kurioms teks dirbti šį darbą - visos labai norėjo siūti lėles, kurios padės ligoninėse besigydantiems mažiesiems.

Kokia tai lėlytė, padedanti vaikams įprasti prie naujos svetimos ir nebijoti būsimų procedūrų? Ji atkeliavo iš tolimosios Australijos ir greitai paplito daugelyje Europos šalių. Tai paprastutė vienspalvė tarsi baltas popieriaus lapas iš medvilnės pasiūta lėlytė, prikimšta vatos. Jos rankos ir kojos lengvai lankstosi, galva neturi nei akių, nei nosies - vaikai gali patys tai nupiešti. Ar ji bus linksma, ar pikta ir nuliūdusi, priklausys tik nuo mažojo paciento nuotaikos, noro ir sugebėjimo. Medikai tikina, kad su šia lėlyte parodžius, kokios procedūros laukia vaiko, jam lengviau įveikti baimę ir nerimą. Mažųjų pacientų nebegąsdina nei kraujo tyrimai ir lašelinės. Šios lėlytės labai naudingos, ruošiant vaiką sudėtingoms operacijoms.

Idėją Lietuvoje gaminti ir gydymo įstaigose naudoti šias lėlytes atvežė Kauno KIWANIS klubo prezidentas Audrius Sabas. Jau pasiūta 200 mažųjų vaikų bičiulių. Kai patekės į svetimą aplinką vaikas gauna dovanėlę, jam lengviau įveikti nerimą ir bendrauti su svetimais žmonėmis. Ši lėlytė tampa vaiko likimo drauge. Naudojant lėlę, jam aiškina, kokios procedūros bus daromos, kaip leidžiami vaistai, kaip statomos lašelinės. Suprantama, vaikas išgyvena baimę, bet žinojimas geriau nei nežinia. Stebėdami, kaip ir ką mažieji ligoniukai žaidžia, medikai gali suprasti, kaip jie jaučiasi, kokios emocijos juos kamuoja, ir gali padėti jas įveikti. Tai, kad lėlės nepabaigtos, bene svarbiausias jų privatumas. Piešdamas mažasis kuria ir išreiškia savo emocijas. O palikdami gydymo įstaigą, vaikai ją gali pasiimti į namus. Taip šie žaislai ilgai išlieka savais jų skaudžios patirties liudininkais.

(*Kauno diena*. Nr. 156)

šypsuliai

Kai pradėdąs savo diplomatinę karjerą Valstybės Departamento protokolo šefas W. Symington pirmą kartą turėjo dalyvauti oficialiame priėmime, jautėsi labai nervingas. Jo motina patarė:

- Kai sėdėsi prie stalo, užklausk kaimynės, ar išteklėjusios ir kiek turi vaikų. Toliau kalba eis savaime.

- Iš priėmimo grįžau sukrėstas, - pasakojo W. Symington. - Savo kaimynę iš dešinės paklausiau, ar ji išteklėjusi, o kai atsakė ne, paklausiau, kiek turi vaikų. Kalba tuoj nutrūko. Paklausiau kaimynę iš kairės, kiek ji turi vaikų, o kai atsakė turinti tris, paklausiau, ar išteklėjusi. Kas buvo toliau, tai jau nebebuvo draugiškas pasikalbėjimas...

*

Susitiko kavinėje estas, latvis ir lietuvis. Prie kavos puodo pirmasis prabilo estas:

- Kaip ten atsitiko, kad anglai ir mūsų auksą nusavinę neišvengė savo svoro nuvertinimo?

- Mums reikėjo tą auksą deponuoti Švedijoje, - pastebėjo latvis.

- O taip, sarkastiškai atsiliepė lietuvis. - Tuomet tas auksas būtų spėjęs nukeliauti į Kremlių daug anksčiau. Sovietai būtų daugiau kviečių nusipirkę ir šnipų pasisamdę.

*



■ Kun. Justinas Bertašius, Šv. Kazimiero lietuvių parapijos Winnipege, Kanadoje, klebonas ir įkūrėjas, mirė spalio 9 d. Palaidotas spalio 13 d.

■ Kun. Viktoras Kriščiūnevičius, buv. Detroito Dievo Apvaizdos par. klebonas, Dievo Apvaizdos kultūros centre atšventė spalio 10 d. savo kunigystės auksinį jubiliejų.

- Mano sesuo nutraukė ryšius su sužadėtiniu, nes jis turi daug ydų.

- Tad jam grąžino žiedą ir dovanas?

- Ne. Dovanos be priekaištų.'

*

19-ame amžiuje moterys nėrėsi iš kailio, kad parodytų savo sukneles, o dabar neriasi iš suknelių, kad parodytų savo kūną...

*

- Sūneli, į kurią ranką nori, kad būtų padaryta injekcija?

- Į tėvelio...

*

- Ar tamsta esi prietaringas?

-Ne.

- Tai paskolink man 113 dolerių.

*

- Kodėl taip baisiai pasigėrei?

- Tai draugų kaltė.

- Kokia?

- Keturiese nusipirkome butelį, o trys iš jų nebegėrė.

*

Jonukas su Petruku nuėjo į parduotuvę pirkt medaus. Pardavėja pripildė pilną stiklainį, pasvėrė ir klausia:

- Kur pinigai?

- Ant dugno, - šie atsakė.

*

Šeimininkė tarnatei:

- Tai taip tu tvarkai butą? Kodėl voratinklis kampe nenuimtas?

- Aš maniau, kad tai antena.

*



■ Bostone kard. Bernard Law prašė visų vyskupų, kad spalio 18 d., šv. Luko šventę, paskirtą atgailos diena už “dalinai gimusiųjų” abortus.

■ Kinijoje nesiliauja religijos ir tikinčiųjų persekiojimas. Praėjusią vasarą dingo vienas katalikas vyskupas.

■ Pop. Jonas Paulius II, primindamas jubiliejinių - 2000 - metų iškilmes ir jų reikšmę, ragina turtingąsias pasaulio tautas dovanoti neturtinųjų kraštų skolas.

■ Lietuvos vyskupai besiantinančių Jubiliejinių metų proga išleido ganytojinį laišką, pavadintą “Grįžkime pas Tėvą”. Laiške raginami visi tikintieji ir visi geros valios žmonės atnaujinti ryžtą atlyginti ir atitaisyti ne tik medžiagines, bet ir dvasines bei moralines skolas, kurias esame padarę vieni kitiems, savo šeimoms, savo artimiesiems.

■ Liepos 10 d. Kretingos Apreiškimo bažnyčioje į kunigus buvo įšventintas Paulius Dainius Vaineikis. Įstojęs į pranciškonus, noviciatą atliko Kennebunkporte, MI, JAV, mokėsi Kauno kunigų seminarijoje, Italijoje, Veronoje, baigė San Bernardo pranciškonų seminariją. Pavikaravęs Kretingoje, gruodžio mėn. paskirtas Kryžių kalno vienuolyno vyresniuoj.

■ Kad lietuvių tauta į naująjį amžių įžengtų dvasiškai atgimusi, Vysk.M. Valančiaus blaivystės sąjūdis, paskatintas saleziečio kun. Prano Gavėno, suruošė Maldos žygį už dorą, blaivą, draugišką ir darbingą Lietuvą. Žygyje dalyvavo daugiausia jaunimas iš Vilkaviškio ir Telšių vyskupijų. Kelionė dviem autobusais prasidėjo iš Darbėnų birž. 27 d. ir baigta po 5 dienų prie Vilniaus arkikatedros. Aplankyta daug istorinių Žemaitijos vietovių.

■ Šalia Seinų katedros, Šv. Agotos aikštėje, lapkr. 23 d. buvo sumontuotas vysk. Antano Baranausko paminklas. Jo autorius prof. Gediminas Jakubonis. Paminklą pašventino Elko vysk. V. Zemba, dalyvaujant Lietuvos seimo pirm. V. Landsbergiui, Lenkijos seimo vicemaršalkai Jan Krol ir daugybei abiejų valstybių dvasininkų, kultūros ir meno žmonių bei vietos lietuvių.

■ Kun. Stanislovas Kazėnas SJ buv. Biržų klebonas, dabar dirbęs sielovados darbą Montrealyje, Kanadoje, ir ten studijuojąs, keliose lietuvių bažnyčiose, Marquette Parko Švč. M. Marijos Gimimo, Jėzuitų koplyčioje, Pal. Jurgio Matulaičio misijoje Lemonte ir Clevelande Dievo Motinos, gruodžio pradžioje vedė adventinius susikaupimus.

■ Pasitikdama 2000 metus, Lietuvos katalikų bažnyčia drauge su viso pasaulio tikinčiųjų bendruomene kvietė susitaikymui ir vienybei. Iškilmės prasidėjo per Kalėdas, gruodžio 25 d. Prie Aušros Vartų susirinkusius tikinčiuosius pasveikino Lietuvos katalikų, stačiatikių ir evangelikų liuteronų vadovai. Iš čia Pilies gatve procesija patraukė į Vilniaus arkikatedrą baziliką.

■ Gruodžio 13 d. Lietuvos krikščioniškųjų Bažnyčių vadovai buvo pakviesti susitikti su prez. Valdu Adamkumi. Bendrų pietų metu valstybės vadovas ir bažnyčių vadovai svarstė klausimą, kaip dvasininkai galėtų prisidėti prie Lietuvos atsinaujinimo, diegiant pagrindines vertybes. Lietuvos vyskupų konferencijos pirm. ark. S. Tamkevičius ta proga tarp kitko pareiškė, kad Lietuvoje yra daug problemų: didelė disproporcija tarp žmonių gyvenimo lygio, daug neteisingumo. Bažnyčia ir valstybės valdžia turėtų bendradarbiauti, tarnaudami žmonėms.

■ Dievo Motinos paveikslas, 1661 m. popiežiaus dovanotas Pažaislio kamaldulių vienuolynui, 1914 m. buvo stačiatikių vienuolių išvežtas į Rusiją. 1928 m. buvo atgautas ir grįžo į Pažaislį. 1948 m., uždarant vienuolyną ir bažnyčią, paveikslas buvo perkeltas į Kauno katedrą. Dabar, pakankamai remontavus ir atnaujinus Pažaislio bažnyčią, arkiv. S. Tamkevičiui leidus, 2000 m. gegužės mėn. paveikslas numatomas perkelti į Pažaislį.

■ Lietuvos katalikų Bažnyčia priešinga azartinių žaidimų legalizavimui. Įteisinus azartinių lošimų namus, būtų atvertas kelias nešvarių pasipelnymu turtėti suinteresuotiems asmenims, o visuomenei liktų tik trupiniai nuo jų materialinio pelno ir nesuskaičiuojami moraliniai nuostoliai.

■ Prel. Stasys Maziliauskas, buv. Windsoro, Kanados, Šv. Kazimiero lietuvių parapijos administratorius, mirė lapkr. 13 d., sulaukęs 86 m. amžiaus. Tai “vėlybo pašaukimo” kunigas. Lietuvoje buvo baigęs Vytauto Didžiojo universitete chemijos ir inžinerijos mokslus, JAV, Troy, MI, turėjo įmonę. 1980 m. mirus žmonai, nusprendė vykdyti savo jaunystės svajonę. Vilkaviškio vyskupui sutikus, Lietuvoje baigė kunigų seminariją ir 1991 m. buvo įšventintas kunigu. Kunigaudamas Kanadoje, rėmė Vilkaviškio vyskupiją.

■ Gruodžio 17 d. Lietuvos ambasadoje Vašingtone kun. Kazimierui Pugevičiui, dabar gyvenančiam Baltimorėje, buvo įteiktas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 3-ojo laipsnio ordinas už asmeninius nuopelnus siekiant Lietuvos nepriklausomybės, ginant žmogaus teises ir laisves okupuotoje Lietuvoje. Kun. K. Pugevičius kartu su kitais JAV lietuviais organizavo ir rėmė Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos slaptą gabenimą iš Lietuvos į JAV, vertė jas į anglų kalbą, įkūrė ir vadovavo lietuvių religinei šalpai.

■ Sausio 19-25 d. Lietuvoje rengiama Maldos už krikščionių vienybę savaitė. Jos metu meldžiamasi Tauragės evangelikų liuteronų, Klaipėdos stačiatikių ir Vilniaus Šv. Jono bažnyčiose. Tuo pačiu metu vyks konferencijos, kuriose dalyvaus šių trijų tautybių atstovai.

• Romoje spalio 30 d. buvo įšventinta 16 diakonų, tarp kurių yra ir vienas lietuvis - Robertas Šalaševičius. Jis mokėsi Kauno ir Vilniaus kunigų seminarijose, nuo 1996 Romos didžiojoje seminarijoje ir Grigaliaus universitete. Iškilmėse dalyvavo Vilniaus arkiv. A. Bačkis, Roberto tėvai ir Romoje studijuoją lietuviai.

■ Rugsėjo 19 d., Anykščiuose, švenčiant šv. Mato atlaidus, dalyvavo Gardino vysk. Aleksandras Kaškievičius ir Gardino kunigų seminarijos

rektorius. Po šv. Mišių kun. s. Krumpļiauškas ir parapijos jaunimas pasveikino svečių vyskupą 50 m. amžiaus sukakties proga.

■ Kauno arkiv. S. Tamkevičius, rugsėjo mėn. lankydamasis Vatikane, Šventųjų skelbimo kongregacijai įteikė prašymą pradėti krikščionės pasaulietės Elenos Spirgevičiūtės beatifikacijos arba kankinystės deklaravimo bylą. II Pasaulinio karo metu ją, moters garbę ir orumą gynusią, keturi bolševikiniai “partizanai” nušovė Kaune, Tvirtovės alėjoje, prie savo namų.

■ Kun. Juozas Matutis, buv. Švč. Trejybės lietuvių parap. klebonas Hartforde, CT, mirė spalio 22 d., sulaukęs 84 m. amžiaus.

■ Kun. Kazimierui Pugevičiui, buv. ilgamečiam LK Religinės šalpos vedėjui, paskutiniu metu gyvenančiam Vilniuje, spalio 14 d. JAV, Baltimorėje, buvo padaryta galvos operacija.

■ Kauno arkiv. S. Tamkevičius perspėjo Kauno aukštųjų mokyklų rektorius bei Švietimo ir Ugdymo skyriaus vedėją munistų veiklos Kauno bei visos Lietuvos mokyklose bei universitetuose. Sekta įkurta korėjiečio Sun Myoung Moon.

■ Dr. Stasys Antanas Bačkis, Lietuvos diplomatas veteranas, Vilniaus arkiv. metropolito Audrio J. Bačbio tėvas, prieš keletą metų persikėlęs nuolatiniam gyvenimui į Lietuvą, mirė lapkr. 10 d. Vilniuje, eidamas 94-tuosius metus. Jo sūnui arkiv. A. J. Bačkiui užuojautą pareiškė pop. Jonas Paulius II, Lietuvos prez. Valdas Adamkus ir daugybė valdžios bei Bažnyčios atstovų.

■ Kun. Vito Mikolaitis, kuris daug metų dirba sielovados darbą Čikagos Marquette Parke, Švč. Marijos Gimimo parapijoje, lapkr. mėnesį atšventė 80 m. amžiaus sukaktį.

■ Dėl amžiaus ir susilpnėjusios sveikatos kun. Jonui Sakevičiui MIC pasitraukus iš Londono, Anglijos, lietuvių parapijos klebono pareigų, jo sielovados darbą perėmė kun. Petras Tverijonas iš Telšių vyskupijos.

Juozas. M.

Gruodžio mėn. trečiame viršelio puslapyje rašėme, kad šio numerio mecenatė yra prieš metus su šiuo pasauliu atsiskyrusi Aldona Jankauskaitė. Turėjo būti įdėta ir jos nuotrauka, bet per klaidą nebuvo įdėta, tad dedame dabar ir už klaidą atsiprašome.



LAIŠKAI LIETUVIAMS-Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius - Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas-Algirdas Paliokas, SJ. Techninė redakcija - Jonas Kuprys ir dr. Jonas Boguta. *Laiškų Lietuviams* adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (773) 737-8400. FAX (773) 737-0486. "Draugo" spaustuvė. Metinė prenumerata-20 dol., atskiras numeris-2 dol.